

TEŞEKKÜR

Tez konusunun belirlenmesinde ve tez çalıőmasının her aőamasında bana rehberlik eden danıőman hocam; Sayın Yard. Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI 'ya, Yüksek Lisans derslerinde bizleri bilgilendiren Sayın Doç. Dr. Aytekin İŞMAN 'a, Sayın Yard. Doç. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ 'e, ve derslerimize giren diğer çok değerli hocalarıma, anket uygulamaları sırasında çeşitli önerilerde bulunan İş Eğitimi öğretmeni Nihat TAŞ'a, Sakarya genelindeki ilköğretim okullarında görev yapan ve anketi titizlikle cevaplandırıp araőtırmamda objektif sonuçlar elde etmeme yardımcı olan İş Eğitimi öğretmenlerine, ayrıca tez çalıőmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen eőime içtenlikle teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
TABLolar LİSTESİ.....	iii
ÖZET.....	vii
SUMMARY.....	viii

1. BÖLÜM

İŞ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI, KAPSAMI, TARİHSEL GELİŞİMİ, İŞLEYİŞİ VE MESLEĞE YÖNLENDİRMEDEKİ ETKİSİ.....1

GİRİŞ.....	1
1.1. İş Eğitiminin Amaçları ve Kapsamı.....	3
1.2. İş Eğitiminin Ülkemizdeki Tarihsel Gelişimi.....	6
1.2.1. 1983-1991 Yılları İş Eğitimi Programlarının Karşılaştırılması.....	10
1.2.2. Bazı Ülkelerdeki İş Eğitimi Dersinin Durumu.....	13
1.3. İş Eğitimi Program Modelinin İşleyişi.....	19
1.3.1. Modelin Genel Esasları.....	20
1.3.2. Sınıflara Göre Modelin İşleyişi.....	20
1.4. İş Eğitimi Dersi İşlik Uygulama Örnekleri.....	23
1.5. İşliklerin (Atölye) Düzenlenmesi.....	27
1.6. İlköğretim İş Eğitimi Programının Öğrencileri Mesleğe Yönlendirmedeki Etkisi.....	29

2. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI, AMACI VE ÖNEMİ.....35

2.1. Problem.....	35
2.2. Araştırmanın Amacı.....	36
2.3. Araştırmanın Önemi.....	36
2.4. Problem Cümlesi.....	36
2.5. Alt Problemler.....	36

2.6. Hipotezler.....	37
2.7. Sayılıtlar.....	38
3. BÖLÜM	
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE MODELİ.....	40
3.1. Araştırma Modeli.....	40
3.2. Araştırma Yöntemi.....	40
3.3. Evren.....	40
3.4. Örneklem.....	40
3.5. Verilerin Toplanması.....	41
3.6. Verilerin Çözümlemesi.....	41
3.7. Sınırlılıklar.....	41
3.8. Tanımlar.....	42
4. BÖLÜM	
BULGULAR VE YORUM.....	43
4.1. Araştırmada Örnekleme Oluşturan Okullar ve Öğretmenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	43
4.2. İş Eğitimi Programına(müfredat) İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	46
4.3. İş Eğitimi Programının İşleyiş ve Uygulama Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	52
4.4. İş Eğitimi Uygulama Dersliği(işlik-atölye) İle İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	59
4.5. İş Eğitimi Ders Kitabı, Kaynak ve Yardımcı Kitap Konusundaki Bulgular ve Yorumlar.....	62
4.6. İş Eğitimi Dersinin Mesleğe Yönlendirmedeki Etkisine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	68
4.7. Öğrenci, Veli ve İdare Görüşlerinin Dersin Verimine Etkisine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	74

4.8. M.E.B'in Hizmet İçi Eğitim Programları İle İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	76
4.9. Program Dışında Yıllık Planlara İlave Edilen Paket Üniteler ve Sergi Çalışmaları İle İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	78
SONUÇLAR ve ÖNERİLER.....	79
Sonuçlar.....	79
Öneriler.....	82
Gelecekte Yapılacak Araştırmalar İçin Öneriler.....	85
KAYNAKLAR.....	86
EK-1 ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİNİ OLUŞTURAN OKULLAR VE ANKET UYGULANAN ÖĞRETMEN SAYILARI.....	89
EK-2 ANKET SORULARI.....	91
ÖZGEÇMİŞ.....	97

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: İlköğretim Okulu İş Eğitimi dersi program modeli.....19

Tablo 2: Dördüncü ve beşinci sınıf İş Eğitimi dersi işlik uygulama örneği.....23

Tablo 3: Altıncı sınıf İş Eğitimi dersi (Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret, İş ve Teknik) işlik uygulama örneği.....24

Tablo 4: Yedinci sınıf İş Eğitimi dersi (Ev Ekonomisi, İş ve Teknik, Tarım, Ticaret) işlik uygulama örneği.....25

Tablo 5: Sekizinci sınıf İş Eğitimi dersi (Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret, İş ve Teknik) işlik uygulama örneği.....26

Tablo 4.1. İlköğretim Okulunun bulunduğu merkeze ilişkin tablo.....43

Tablo 4.2. İş Eğitimi öğretmenlerinin branş veya branş dışı olmasına ilişkin tablo.....44

Tablo 4.3. İlköğretim Okulunda İş Eğitimi derslerinden hangilerinin okutulduğuna ilişkin tablo.....45

Tablo 4.4. İş Eğitimi dersi programının (müfredat) yeterli olup olmadığına ilişkin tablo.....46

Tablo 4.5. İş Eğitimi dersinin programda yer aldığı gibi uygulanıp uygulanmadığına ilişkin tablo.....	47
Tablo 4.6. İş Eğitimi programındaki amaçların ne ölçüde gerçekleştirilebilir olduğuna ilişkin tablo.....	48
Tablo 4.7. Öğretmenlerin dönerli(dönüşümlü) programdan memnun olup olmadıklarına ilişkin tablo.....	49
Tablo 4.8. İş Eğitimi dersi için ayrılan ders saatlerinin yeterli olup olmadığına ilişkin tablo.....	50
Tablo 4.9. İş Eğitimi uygulama dersliği (atölye-İşlik) olup olmadığına ilişkin tablo	51
Tablo 4.10. İş Eğitimi derslerinden hangilerinin uygulama dersliğinin (atölye-İşlik) olduğuna ilişkin tablo.....	52
Tablo 4.11. Öğretmenlerin İş Eğitimi dersini uyguladıkları yere ilişkin tablo.....	53
Tablo 4.12. Öğretmenlerin İş Eğitimi uygulama dersliğini (Atölye) malzeme açısından yeterli zenginlikte bulup bulmadıklarına ilişkin tablo.....	54
Tablo 4.13. Öğretmenlerin İş Eğitimi dersi konularını öğrenci seviyesine uygun bulup bulmadıklarına ilişkin tablo.....	55

Tablo 4.14. İş Eğitimi dersinde öngörülen davranışların kazandırılabilirliğine ilişkin	
tablo.....	56
Tablo 4.15. Öğretmenlerin İş Eğitimi programını çevre şartlarına göre ne ölçüde şekillendirebildiklerine ilişkin tablo.....	57
Tablo 4.16. İş Eğitimi programının içeriğinin öğrenci ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olup olmadığına ilişkin tablo.....	58
Tablo 4.17. Şu anda uygulanan İş Eğitimi dersinin öğrenciyi mesleğe yönlendirmede etkili olup olmadığına ilişkin	
tablo.....	59
Tablo 4.18. İş Eğitimi dersinin mesleğe yönlendirmedeki etkisini artırmak için öğrencilerin çeşitli alanlardaki yeteneklerini tespit edecek bilgi takip formunun (4-8. Sınıf arası) gerekliliğine ilişkin	
tablo.....	60
Tablo 4.19. Öğrencileri çeşitli mesleklere yönlendirmede İş Eğitimi öğretmenlerinin görüşlerine başvurulup başvurulmadığına ilişkin	
tablo.....	60
Tablo 4.20. İş Eğitimi ders konuları işlenirken ilgili mesleklerin tanıtımına yer verilip verilmediğine ilişkin tablo.....	61
Tablo 4.21. Meslekleri tanıtmak amacıyla okul ve çevre gezileri düzenlenip düzenlenmediğine ilişkin tablo.....	62
Tablo 4.22. Öğretmenlerin İş Eğitimi dersini işlerken yararlandıkları kaynaklara ilişkin tablo.....	63

Tablo 4.23. İş Eğitimi ile ilgili yeterli kaynak kitap olup olmadığına ilişkin tablo.....64	
Tablo 4.24. Okutulacak kitap konusunda problem yaşanıp yaşanmadığına ilişkin tablo.....65	
Tablo 4.25. İş Eğitimi ile ilgili uygulamaya yönelik yardımcı ders kitaplarının olup olmadığına ilişkin tablo.....66	
Tablo 4.26. İş Eğitimi ders kitaplarından çıkarılması gereken konular olup olmadığına ilişkin tablo.....67	
Tablo 4.27. Öğretmenlerin, konuların sadeleştirilip bir kitap altında birleştirilmesini isteyip istemediklerine ilişkin tablo.....68	
Tablo 4.28. Öğretmenlerin İş Eğitimi dersinde öğrenci ihtiyaçlarına göre programın uygulanmasında değişiklikler yapabilmelerine ilişkin tablo.....69	
Tablo 4.29. Öğrenci ihtiyaçlarına göre yeni konulara yer verilip verilemediğine ilişkin tablo.....70	
Tablo 4.30. İş Eğitimi derslerindeki konuların, diğer derslerde görülen konuların bir tekrarı niteliğinde olup olmadığına ilişkin tablo.....71	
Tablo 4.31. Sekizinci sınıf ikinci dönemde öğrencilerin en çok hangi dersle ilgili proje çalışması yapmak istediklerine ilişkin tablo.....72	

Tablo 4.32. İş Eğitimi araç-gereçlerinin, öğrencinin aile bütçesine uygun olup olmadığına ilişkin tablo.....73

Tablo 4.33. Öğrencilerin İş Eğitimi derslerine bakışının dersin verimini etkileyip etkilemediğine ilişkin tablo.....74

Tablo 4.34. Veli ve idarenin bu derslere bakış açılarının dersin uygulanabilirliğini etkileyip etkilemediğine ilişkin tablo.....75

Tablo 4.35. M.E.B.'in İş Eğitimi derslerine giren öğretmenlere yönelik yeterli sayıda hizmet içi eğitim programı düzenleyip düzenlemediğine ilişkin tablo.....76

Tablo 4.36. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarına katılıp katılmadıklarına ilişkin tablo.....77

ÖZET

Bu araştırma, İlköğretim Okulları İş Eğitimi programının etkililiğinin değerlendirilmesi, teori ve uygulamadaki durumunun incelenmesi böylece alanla ilgili literatüre katkı sağlanması amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle İş Eğitimi dersinin amaçları, program modelinin işleyişi ve uygulama örnekleri, İş Eğitiminin ülkemizdeki gelişimi ve diğer bazı ülkelerdeki durumu, mesleğe yönlendirmedeki etkisi ele alınmaktadır.

İş Eğitimi öğretmenlerine uygulanan anket ile programın tüm boyutlarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Elde edilen veriler tablolarla yorumlanmaktadır.

Çalışmada kaynak taraması ve anket yöntemleri kullanılmıştır. Anket, Sakarya genelinde İlköğretim Okullarında görev yapan İş Eğitimi öğretmenlerinden yeterli örneklem alınarak uygulanmıştır.

Anket uygulamaları sırasında görüşme yöntemi yoluyla İş Eğitimi öğretmenlerinin problem üzerinde düşünce, fikir ve önerileri daha geniş olarak alınmış, bulgular bölümünde değerlendirilmiştir.

Okullarda branş öğretmeni sayısının yetersiz olması, veli ve idarenin dersin önemini yeterince bilmemesi, okullarda işlik sayısının ve araç-gereç donanımının yeterli olmaması, bazı konuların öğrenci seviyesine uygun olmaması, okul imkanlarıyla gerçekleştirilemeyecek ünitelerin programda yer alması, dönüşümlü programın uygulanamaması, dersin öğrencileri mesleğe yönlendirmedeki rolünün etkili olarak kullanılamaması, İş Eğitimi programı amaçlarının tamamıyla gerçekleşmesine engel olmaktadır.

İlköğretim İş Eğitimi programı gözden geçirilerek, yeni düzenlemeler yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

SUMMARY

This study is intended to study the effectiveness of art education at the primary school level. The main purpose of this contribute to the literature by describing the situation both in theory and practice. For this reason besides the goals of the Art Education Course, workings of the programme model and its application examples are studied. Not only the development and the situation of Art Education in our

country and in the other countries, but also its effects in occupational orientation are mentioned, respectively.

By surveying the Art Education Teachers, all dimensions of the programme is aimed to be brought to light. The data that is archived is being interpreted with tables.

In this study source research and inquiry methods are used. The inquiry was made among the Art Education Teachers at Primary Schools in Sakarya by taking sufficient examples.

During the inquiry, by using the interview method the thoughts, ideas and suggestions of Art Education Teachers are being assessed extensively.

Besides the negligence of the administration and parents in considering the importance of the Art Education lesson, the lack of subject teachers and sufficient equipment and space at schools, with some unsuitable subjects for the student's level create difficulties in realising the goals of Art Education programme completely. In addition to these, the existence of unpracticable, concepts in comprasion with the school conditions, and practising an alternating and insufficient occupational attempts are some other important problems.

As a result, Art Education programme at Primary Schools should be reformed and reexamined.

1. BÖLÜM

İŞ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI, KAPSAMI, TARİHSEL GELİŞİMİ, İŞLEYİŞİ, VE MESLEĞE YÖNLENDİRMEDEKİ ETKİSİ

GİRİŞ

Eğitim insan yaşamının vazgeçilmez bir gereğidir. Bireye, toplumun ve çağın gereksinimlerine uygun bilgi ve becerilerin kazandırılması gereklidir. Hemen hemen her toplumda bu işlevi yerine getirme görevi eğitime düşer.

Eğitim bireyin bedeni, zihni, duygusal gelişmesini ve sosyal uyumunu sağlar. Hızla gelişen bilim ve teknolojinin etkisiyle eğitimin birey ve toplum üzerindeki öneminin anlaşılması ile eğitim anlayışında hızlı bir değişme ve gelişme olmuştur.

Durkheim eğitimi, daha yaşlı kuşakların henüz toplumsal yaşama hazır duruma gelmemiş kuşaklar üzerindeki eylemi olarak tanımlamıştır. (Tezcan, 1994) İnsan her zaman doğaya ve topluma karşı uyumlu davranışlar göstermeyebilir. Bireyin karşılaştığı problemleri daha tutarlı ve çevresine zarar vermeden çözecek bir biçimde yetiştirilmesi eğitimin konusudur.

Platon; “Çocukların farklı yeteneklere sahip olduklarını, bu nedenle farklılıklarının dikkate alınarak eğitilmelerinin gerektiğini” savunmuştur. (Yavuzer, 1997) Eğitim ve öğretimin her kademesinde bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Eğitimin en önemli amacı bireyi toplumda mümkün olan en yüksek seviyeye getirmektir. Bunun için de her türlü eğitim programı bireyin toplumda yer edinmesine yardımcı olacak nitelikleri kazandırmak için planlanır. Eskicumalı (1999), eğitim programını “yaşayan, dinamik bir olgu” olarak tanımlamakta öğrenci merkezli, yaparak yaşayarak öğrenmeyi esas alan bir eğitim anlayışını savunmaktadır.

Araştırmamızın amacı, eğitim sistemimizin en önemli ilk ve temel kısmını oluşturan ilköğretim okullarında uygulanan İş Eğitimi programının ne kadar etkili olduğunu,

amaçların ne düzeyde gerçekleştirildiğini ve uygulamada ne tür sorunlarla karşılaşıldığını tespit etmektir.

Bu çalışmada öncelikle birinci bölümde İş Eğitimi dersinin amaçları, kapsamı ve İş Eğitiminin tarihsel gelişimi ele alınarak dersin ülkemizdeki gelişimi ve diğer ülkelerdeki durumu incelenmektedir. Sonra program modelinin işleyişi ve bu modele uygun işlik uygulama örneklerine yer verilmektedir. Son olarak İş Eğitimi dersinin mesleğe yönlendirmedeki etkisi ele alınarak önemi üzerinde durulmaktadır.

İş Eğitimi bilgilerin uygulanmasını esas alan bir genel eğitimidir. Öğrencilere çeşitli alanlarda ilgi ve yeteneklerini görme fırsatı vermektedir. İş Eğitimi dersi bir meslek eğitimi değildir. Kazandırdığı becerilerle hayata veya bir üst öğrenime hazırlayıcı niteliktedir. İş Eğitimi Türkiye’de İsmail Hakkı Baltacıoğlu ile başlatılmıştır.

İkinci bölümde İş Eğitimi dersi ile ilgili yapılan araştırmanın kapsamına, ne amaçla yapıldığına değinilmektedir. Ayrıca yine bu bölümde araştırmanın önemi de vurgulanmaktadır.

Üçüncü bölümde İş Eğitimi dersi ile ilgili yapılan araştırmanın yöntemi ve modeli anlatılmaktadır.

Dördüncü bölümde ise İş Eğitimi ile ilgili yapılan araştırmadan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmektedir. Bulgular tablolar halinde düzenlenmiş olup yüzde hesabına göre yorumları yapılmıştır.

Yapılan ankete göre araştırmada ulaşılan sonuçlar ve daha iyi bir İş Eğitimi için verilen öneriler, sonuç ve öneriler kısmında açıkça belirtilmiştir.

1.1. İş Eğitiminin Amaçları Ve Kapsamı

Her eğitim programında ulaşılmak istenilen belli bir amaç veya amaçlar bulunmaktadır. Bu amaçlar yerine getirildiğinde program tamamıyla uygulanmış demektir. Ancak amaçların çoğuna ya da bir kısmına ulaşılamıyor ise programda eksiklikler veya yanlışlıklar olduğu düşünülür.

Eğitim programı uygulayanlara yol göstermeli, yardımcı olmalıdır. Eğitim programı uygulanabilir olmalıdır. (İşman, Eskicumalı, 1999) Eğitim programı içindeki amaçlar, içerik, ders yöntemleri ve değerlendirme teknikleri açısından ekonomik olmalıdır. (Hesapçioğlu, 1992)

İlköğretim İş Eğitimi programı; öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları problemlere pratik çözümler getirebilme, yaratıcı gücünü kullanarak iş yapabilme, kendi ilgi ve yeteneklerini tanıyabilme, teknolojinin insan hayatındaki önemini kavrayabilme, iş yapmanın hazzını ve gururunu duyabilme, işi isteyerek ve zevkle yapabilme, işlerini arkadaşlarıyla işbirliği içinde yapabilme, öğrendiklerini günlük hayatında kullanabilme, İş Eğitimi dersi ile ilgili araç ve gereçleri yerinde kullanabilme, malzeme ve zamanı ekonomik olarak kullanabilme, eldeki çeşitli kaynakları en iyi şekilde değerlendirebilme, iş hayatını ve meslekleri tanıyabilme, çeşitli iş ve mesleklerin önemini kavrayabilme gibi amaçları kapsamaktadır. (MEB, İş Eğitimi Programı, 1991)

İş Eğitimi, bilgilerin uygulanmasını esas alan bir genel eğitimidir. Bu eğitim, temel üretim süreçlerini ve becerileri kapsamaktadır. Özellikle bir meslek eğitimi değildir.

Öğrencilere kazandırdığı becerilerle hayata veya bir üst öğrenime hazırlaması bakımından önem taşımaktadır.

Öğrencilere çeşitli alanlarda ilgi ve yeteneklerini deneme fırsatı vermektedir. İş Eğitimi dersinin diğer derslerle iş hayatı ve üst öğrenim kurumları arasında ilişki vardır.

İlköğretim okulunda dördüncü ve beşinci sınıflarda İş Eğitimi dersi bir bütün olarak düşünülmektedir. Söz konusu sınıflara göre programda yer alan ortak üniteler bu bütünlük içinde ele alınıp işlenmektedir.

İlköğretim Okulu İş Eğitimi Programı (İş-Teknik, Tarım, Ticaret, Ev Ekonomisi) altıncı sınıflarda ilk yarıyıl ortak üniteler, ikinci yarıyıl ile yedinci sınıflarda ise paket üniteler halinde düzenlenmektedir. İş Eğitimi Programında bulunan İş ve Teknik Eğitim, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret derslerine ait paket üniteler altıncı, yedinci sınıfların ve sekizinci sınıf birinci yarıyılında programında yer almaktadır.

İlköğretim Okulunda sekizinci sınıfın ikinci yarıyılında İş ve Teknik Eğitim, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret derslerinde proje çalışmaları yapılmakta, her öğrenci adı geçen derslerle ilgili proje çalışmalarına iki aylık süreler halinde dönüşümlü olarak katılmaktadır.

İlköğretim Okulunda İş Eğitimi derslerine (İş ve Teknik, Tarım, Ticaret, Ev Ekonomisi) kız ve erkek öğrenciler birlikte katılmaktadır.

Öğrenciler, İş Eğitimi (İş-Teknik, Tarım, Ticaret, Ev Ekonomisi) ile ilgili çalışmalarını işliklerde ve uygulama alanlarında öğretmenlerinin rehberliğinde ve gözetimi altında yapmaktadır.

İş Eğitimi dersinde yapılan işler öğrencilerin ürünüdür. Başkalarının işin yapımına katılmasına izin verilmemektedir.

İlköğretim Okulu altıncı ve yedinci sınıflarda seçilecek paket üniteler ile ikinci yarıyıldaki uygulanacak proje çalışmalarında okulun, çevrenin imkan ve özellikleri dikkate alınmaktadır.

Paket ünitelerin seçimi ile özellikle sekizinci sınıfta uygulanacak proje çalışmaları konuları öğrencilerin ilgileri, ihtiyaçları ve seviyeleri dikkate alınarak İş Eğitimi (İş-Teknik, Tarım, Ticaret, Ev Ekonomisi) öğretmenlerince (Zümre öğretmenleri) her öğretim yılı sonunda belirlenmektedir.

İlköğretim Okulu İş Eğitimi (Ev Ekonomisi, İş-Teknik, Tarım, Ticaret) programında yer alan paket üniteler dışında çevrenin imkan ve özellikleri dikkate alınarak yeni paket üniteler eklenebilmektedir.

İş Eğitimi derslerinde (İş-Teknik, Tarım, Ticaret, Ev Ekonomisi) öğrenciler yirmişer kişilik gruplar halinde ve dönerli bir şekilde çalışmaktadır. Her dersle ilgili oluşturulan grup yirmi öğrenciyi geçmemektedir.

İş Eğitimi dersinde öğrenciler tarafından yapılacak işler planlı bir şekilde yürütülmekte ve öğrencilerin yaratıcılığına yer verilmektedir.

İş Eğitimi (İş-Teknik, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret) derslerinde öğrencilerin diğer derslerle bağlantı kurabilmeleri ve uygulamalı çalışmalar yapmaları sağlanmaktadır. (MEB, İş Eğitimi Programı, 1991)

İlköğretim okulunda yapılacak etkinliklerle (ele alınan konular ve bu konularla ilgili deney, inceleme, gezi vb.) öğrencinin bilgi, beceri ve davranışlarında değişiklik yapılarak, amaçların gözlenebilir, ölçülebilir davranışlara dönüştürülmesine çalışılmaktadır. Bu davranış değişiklikleri öğrencinin, Türk Milli Eğitiminin ve İlköğretim okulunun amaçlarına uygun olarak yetişmesine yönelik olmaktadır. (Özçelik, 1992)

Ayrıca ünitelerin meydana gelmesinde; ünitelerin esinlendiği konu kaynakları, ünitelerin boyutları, dersin amaçları ve öğrencinin sahip olduğu nitelikler belirleyici olarak rol almaktadır. (MEB, İş Eğitimi Programı, 1991)

İş Eğitimi ünitelerinin kaynakları; Tarım, Madencilik, İmalat, İnşaat, Enerji, Ticaret, Ulaştırma-Haberleşme, Mali Kurumlar, Aile-Konut, Turizm ve Sağlık kaynaklarından oluşmaktadır. (MEB, İş Eğitimi Programı, 1991)

İş Eğitimi ünitelerinin boyutları; Tasarı (Planlama), Materyal (Malzeme, Gereç), Üretim, Pazarlama (Satış, Sunma), Enerji, Haberleşme (İfade Edebilme), Yönetim (Organizasyon, Meslekleri Tanıtma), Sağlık (İş Güvenliği, Koruyucu Sağlık, Çevre

Sağlığı), Sosyal (Olayın Toplum Gelişimine Etkisi) ve Değerlendirme (Sonucun Değerlendirilmesi) boyutlarından oluşmaktadır. (MEB, İş Eğitimi Programı, 1991)

Bazı hedefler doğrultusundaki gelişmeler yeterli değilse, iş işten geçmeden önlem alınmalı, bu gelişmeleri sağlama fırsatı kaçırılmamalıdır. (Özçelik, 1992) Bunun için iyi bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

1.2. İş Eğitiminin Ülkemizdeki Tarihsel Gelişimi

Diğer toplumlarda olduğu gibi Türk toplumunda da 19. yüzyıla kadar meslek eğitimi çıraklık sistemiyle yürütülmüştür. Loncaların sorumluluğunda bulunan bu eğitim şeklinde bir sanatla meşgul olmak veya ticaret yapmak gedik usulü ile organize edilmekteydi.

Loncalar İntisap Ağaları (Belediye Başkanları) kanalıyla hükümetle olan ilişkilerini yürütürlerdi. Sistemde ustalık kademesine yükselen kalfalara törenle peştamal kuşatılmaktaydı. Bu esnaf örgütlerinin mesleki ve sosyal işleri esnaf şeyhi Kethüda ve ustabaşılar tarafından yürütülürdü. Bu yöneticiler esnaf tarafından seçimle göreve getirilir ve hükümet onayıyla işe başlarlardı.

Sivil halkın bu mesleki eğitimi yanında ordu ihtiyacını karşılamak ve gerekli araç ve silahları üretmek üzere ordu içinde de bir sanatkar yetiştirme sistemi geliştirilmiştir.

Yüzyıllarca toplumun ve ordunun ihtiyacını karşılayan bu meslek adamı yetiştirme şekli sonraları etkinliğini yitirmiştir.

18. yüzyılda Avrupa'da gelişen endüstrileşme hareketi ve meslek adamı yetiştirme işine, Türk toplumunda da girişimde bulunularak matbaalar, çini atölyeleri, kumaş fabrikaları ve Yalova kağıt fabrikası gibi tesisler kurulmuş olmakla beraber, kapitülasyonlar, iç ayaklanmalar ve savaşlar nedeniyle bu girişimden olumlu sonuç almak mümkün olmamıştır.

18. yüzyılda Avrupa'da gelişmekte olan endüstrinin etkisiyle Osmanlı toplumunda ekonomik ve askeri baskı artmaktaydı. Bu nedenle devlet yetkilileri askeri alanda

yenilikler yapmak üzere harekete geçtiler. İlk olarak 1773’de üçüncü Selim tarafından Mühendishane-i Bahr-ı Hümayun ve 1795’de Mühendishane-i Hümayun adlarıyla askeri teknik okullar açıldı. (Doğan, Alkan, Sezgin, 1980)

1839 yılında Tanzimat Fermanı’ndan sonra da bazı devlet adamları; yönetici ve devlet adamı yetiştirecek, ekonomik kalkınmayı sağlayacak mesleki ve teknik okulların açılmasını önermiştir. Bunlardan Sadık Refik Paşa ilk defa genel eğitim ve mesleki eğitimi bir arada düşünmüştür.

Tanzimattan Cumhuriyete kadar, mesleki ve teknik alanlarda çeşitli okullar açıldı. Bunlar belirli bir sisteme göre değil, daha çok belirli ihtiyaçlara göre açılmışlardı. Onun içindir ki, bu okullar, ‘Maarif Nezareti’nden ziyade diğer bakanlıklara bağlı bulunuyordu. (Kodaman, 1980)

17 Mart 1857’de Maarif-i Umumiye Nezareti’ nin kurulmasından sonra 3 Mart 1861’de yayımlanan talimatla üçüncü kademe okullarında olan Mekatib-i Fünun-ı Mütenevia okullarında; madenler, yollar, ticaret, ziraat, el sanatları ve mimarlığa dayalı bilimlerin okutulacağı belirtilmiştir.

İkinci Meşrutiyet döneminde de işin, eğitimin arasına alınarak okullara girmeye başladığı görülmektedir. İsmail Hakkı Baltacıoğlu 1909 sonrası iş eğitiminin Frobel İşleri şeklinde, Darulmuallimin’de okutulmaya başladığını belirtmiştir. 1910 sonrası iş kavramı “el işleri” dersi altında genel eğitim programlarına girmiş ve uygulamaya başlanmıştır.

1916’da Maarif Nezareti’nce hazırlanan yeni idadi (ortaokul) programıyla il merkezi dışındaki okullarda kısmen meslek eğitimi verilmeye başlamıştır. (Şenel, Erden, 1996) Yeni programa göre üç sınıflı olan taşra idadilerinin birinci sınıfları hazırlayıcı ve diğer iki sınıfları da ticaret, tarım, sanat ve genel bilgiler şubeleri haline getirildi. Fakat bu uygulamada öğretim üyesi, ders araç ve gereç yokluğu nedeniyle olumlu sonuç alınamadı. (Doğan, Alkan, Sezgin, 1980)

Türkiye’de eğitim alanlarında gerçek değişim Cumhuriyet dönemi ile başlamıştır. Atatürk 1 Mart 1922’de TBMM açılış konuşmasında, uygulamaya yönelik eğitimin önemini vurgulamış, eğitimde verilen bilgileri faydasının somut, pratik, akılcı ve iş ilkelere dayalı olmasını vurgulamıştır.

Atatürk, eğitimde kuram ve uygulamayı bütünleştirecek eğitimin yaparak ve yaşayarak sürdürülmesini, iş kavramını içermesini, eğitimin bir süs olmayıp, yaşamın koşullarına göre üretici olarak düzenlenmesini ve kullanılabilir olmasını önererek, iş ve mesleki eğitimin önemini vurgulamıştır.

1930’lu yıllarda iş eğitiminin genel eğitimin içerisinde yer almasında rol oynayan en önemli isimlerden biri de Tonguç olmuştur. Tonguç’a göre mesleki eğitim genel eğitimin tamamlayıcısı olmalıdır. Bu görüşler Köy Enstitüleri’nde uygulanmıştır.

Eğitim, soyut ve genel nitelikte olmalıdır. Gençleri işe yönlendirmek yoluyla eğitmek iş kolu denilen hareketin başlangıcıdır. Her öğrenci faaliyete yönlendirilir. Eğitimin esas amacı okulu işin yapıldığı, bir iş yurdu haline getirmektir.

1932 yılında hazırlanan programla öğrencilerin pratik yeteneklerini geliştirecek yaşama dönük bir kapsamın seçimi için önemli bir adım atılmıştır.

1937 yılında ise programlar tekrar değiştirilmiş; fen bilgisi ders saatleri kaldırılmış, resim, müzik ve beden eğitimi ders saatleri azaltılmıştır. (Şenel, Erden, 1996)

Gelişen örgütsel yapının artan ihtiyaçlarını karşılamada genel müdürlük, merkez ve taşra kadroları yetersiz kalınca Mesleki ve Teknik Öğretim alanındaki işlerin daha sistemli ve etkili bir şekilde başarılabilmesi için, “Milli Eğitim Bakanlığı, Merkez Teşkilatı Kanunu” değiştirilerek Genel Müdürlük 1941 yılında 4113 sayılı kanunla Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı haline getirildi. Bu kanunla meslek okullarının, Talim ve Terbiye ile Teftiş işleri hariç, diğer bütün hizmetler müsteşarlık sorumluluğuna verildi.

Müsteşarlık Erkek Teknik, Kız Teknik ve Ticaret Öğretim Müdürlükleri ile Teknik Büro, Yapı işleri Müdürlükleri ve Muamelat Şefliği gibi dairelerden oluşmuştur. Müsteşarlığın programında; Yüksek seviyeli Teknik okullar, Teknik okulları, Sanat Enstitüleri programları ve örgütlerinin geliştirilmesi, yeni meslek şubelerinin programlara eklenmesi, Sanat Enstitü mezunlarının staj ihtiyacını karşılamak üzere fabrikalar kurulması, Akşam sanat okulları, Yapı Enstitüleri, Kız Enstitüleri, Gezici köy kursları, Yeni Ticaret okulları ve Akşam Ticaret okulları' nın açılması veya geliştirilmesi işlerini kapsamaktaydı. (Doğan, Alkan, Sezgin, 1980)

1949 yılında 4. Milli Eğitim Şurası'nda ortaokul programlarında dört saat iş bilgisi derslerine yer verilmiştir. Bu iş bilgisi dersi; tarım, ticaret, el işleri, ev işleri gibi konuları içermektedir.

1970 yılında 8. Milli Eğitim Şurası programları yeniden düzenlemiş, dersler zorunlu ve seçmeli olarak sınıflandırılmıştır. Daha önce bağımsız okutulan resim dersi iş eğitimi de içererek resim-iş durumuna getirilmiştir. Böylece iş ve sanat kavramı bütünleşmiştir. Seçmeli dersler programa konulmuştur.

1974 yılında toplanan 9. Milli Eğitim Şurası ile de iş bilgisi derslerinin kapsamı genişletilmiş ve yerel olanaklara göre esneklikler getirilmiştir. Resim-iş dersi bu şura' da sanat ve iş eğitimi olarak değiştirildi. Okul imkanları ve öğrencilerin ilgilerine göre dört ila sekiz saat seçmeli dersler programa konulmuştur. Bu şekilde programa konan seçmeli derslerden öğrencilerin ilgilerine ve çevre imkanlarına göre bir veya birkaçını seçme imkanı getirilmiştir.

1981 yılında toplanan 10. Milli Eğitim Şurası'nda iş eğitiminin genel kavram ve becerilerini temel eğitimin dördüncü yılından itibaren verilmesi önerilmiştir. Şura yöneltmenin temel eğitimin son üç yılında ve bir süreç olarak ele alınmasını bu konuda başarıya dayalı fırsat eşitliğine yer verilmesini, yeteneklerin yalnız bilimsel değil, her anlamda beceriyi kapsayacak biçimde geliştirilmesi görüşünü benimsememiş, iş bilgisi dersinin ilkökul dördüncü sınıfta başlaması önerilmiş ve bu dersin kapsam ve düzeyi genişletilmiştir.

26 Eylül 1983 tarihinde yayınlanan M.E.B. Tebliğler Dergisi'nde 1983-1984 öğretim yılından itibaren denenip geliştirilmek üzere, geçici olarak iş eğitimi programı kabul edilmiştir.

Temel eğitimin amaçları arasında 10. Milli Eğitim Şurası'nda iş eğitimi ile ilgili görülen başlıca amaçlar şunlardır: Bireyin iş ve çalışma hayatlarına uyum sağlamasına yardım etmek, bilim ve teknolojinin toplumsal ilerleme ve uygarlık alanındaki yerlerini kavramak, öğrencileri bir çalışma alanına yöneltmek, iş hayatına kolayca uyum sağlayabilecek bilgi ve becerilerini kazanmak, iyi bir tüketici olmak.

1991-1992 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanan iş eğitimi programıyla iş eğitimi (Tarım, Ticaret, İş ve Teknik, Ev Ekonomisi) dersi dönüşümlü olarak haftada altı saat uygulanmaya başlamıştır. Hangi derslerin verileceği ve içerikleri okullar tarafından kendi bünyelerinde belirlenmektedir.

1994-1995 eğitim-öğretim yılından itibaren ise iş eğitimi dersi haftada üç saate indirilmiş ve dönüşümlü olarak işlenmesine karar verilmiştir.

İş eğitimi ülkemizde 1949'dan sonra Mesleki Eğitim' den etkilenmiş ve meslek okullarındaki temrinler aynen uygulanmıştır.

1.2.1. 1983-1991 Yılları İş Eğitimi Programlarının Karşılaştırılması

Ülkemizde İlköğretim okullarında uygulanmak üzere iki adet İş Eğitimi programı hazırlanmış ve uygulanmıştır. 1983 yılı programı uygulanmasında İş Eğitimi derslerine haftada altı saat ayrılmıştır. Bu altı saatlik ders okuldaki öğretmen durumuna ve çevrenin imkanlarına göre dört+iki şeklinde yürütülmekteydi. Genel olarak dört saat İş ve Teknik Eğitimi dersine ayrılmaktaydı. İki saatte diğer İş Eğitimi (Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret) derslerine ayrılmıştı. Derslerde sınıflar bölünmeden sınıf içinde gruplara ayrılmaktaydı. Öğrenciler dönüşümlü olarak bütün gruplarda eğitim almakta ve uygulamalar yapmaktadır.

1. Program (1983)

2. Program (1991)

4.ve 5. Sınıf

İş Eğitimi'nin Tanıtımı
Teknik Resim ve Grafik
Kağıt ve Mukavva İşleri
Ağaç İşleri
Metal İşleri
Modelaj İşleri
Baskı İşleri
Yapı İşleri
Örgü Dokuma ve Nakış İşleri
Giyim ve Biçki-Dikiş İşleri
Güç Kaynakları ve Elektrik
Tarım İşleri
Sağlığımız
Temel Ticaret

6. Sınıf

İş ve Teknik Eğitimi Alanının Tanıtımı
Teknik Resim
Seramik Sanatlar
Ağaç İşleri
Metal İşleri

7. Sınıf

Paket Üniteler

4. Sınıf

İş ve Enerji
Ne Yiyelim? Ne İçelim?
Şekillendirme ve İnşa
Bahçe İşleri

5. Sınıf

İş ve Enerji
Yemek Planlama
Gelirlerimiz, Giderlerimiz
Çevremizde Turizm
Şekillendirme, İnşa
Bahçe İşleri

6. Sınıf 1. Yarıyıl (Ortak Üniteler)

İnsanın Ekonomik Faaliyetleri +
Tasarı ve Uygulama
Ürünlerin Hikayesi + Tasarı ve
Uygulama
Ulaştırma + Tasarı ve Uygulama
Kitle Haberleşimi + Tasarı ve
Uygulama
Gezelim- Gezdirelim + Tasarı ve
Uygulama

6. Sınıf 2. Yarıyılı, 7. Sınıf ve 8. Sınıf

1. Yarıyılı

Teknik Resim
Seramik Sanatlar
Ağaç İşleri
Metal İşleri
Güç Kaynakları
Elektrik İşleri
Yapı İşleri

8. Sınıf

Genel Endüstri Bilgisi
Teknik Resim
Ağaç İşleri
Metal İşleri
Güç Kaynakları
Elektrik İşleri
Yapı İşleri

Enerji Tasarrufu
Plastik İşleri
Şekillendirme ve İnşa
Yapıcılık
Sıhhi Tesisat İşleri
Boya-Badana ve Cila İşleri
Basit Elektrik Devreleri ve
Elektrik Tesisatı
Elektrik Motorları
Basit Elektronik Devreler
Teknik Resim
Ağaç İşlerinde Kesme-Oyma İşleri
Ağaç İşlerinde Birleştirme
Kakmacılık
Metal İşleri
Metallerde Birleştirme
Cilt İşleri
Evde ve Okulda Bakım ve Onarım
İşleri

8. Sınıf 2. Yarıyılı

Proje Uygulamaları

1991 yılı programı MEB Talim Terbiye Kurulunun 7. 9. 1991 tarih ve 171 sayılı kararı ile kabul edilmiştir. İlköğretim okulları birinci kademedeki İş Eğitimi derslerini sınıf öğretmenlerinin yürütmesi esas alınmıştır. İlköğretim okulları ikinci kademedeki dersleri İş Eğitimi branş öğretmenlerinin vermesi gerekmektedir.

Branş öğretmenlerinin yeterli olmadığı durumlarda İş ve Teknik Eğitimi derslerine Resim İş öğretmenleri, Ev Ekonomisi derslerine Resim İş, Ticaret derslerine Matematik, Tarım derslerine Biyoloji ve Fen Bilgisi öğretmenleri girebilmektedir.

Altıncı sınıfın birinci yarıyılında ortak üniteler okutulmaktadır. Altıncı sınıf ikinci yarıyılı, yedinci sınıf, sekizinci sınıf birinci yarıyılında dört alanda da paket ünitelerin okutulması esastır. Ancak yeterli imkanı bulunmayan İlköğretim okullarında uygulanan alan sayısı üç veya ikiye düşürülebilmektedir.

Paket üniteleri; atölye, okul, çevre imkanlarına göre seçilmesi gerekmektedir. Sekizinci sınıf ikinci yarıyılında öğrencilerin ilgi duydukları bir alanda bir veya iki proje çalışması yaptırılması gerekmektedir.

1.2.2. Bazı Ülkelerdeki İş Eğitimi Dersinin Durumu

Amerika Birleşik Devletleri

Teknoloji ve Endüstri ile ilgili bilgi ve becerilerin bireylere genç yaşlarda verilmesi gereği nedeniyle A.B.D.'de teknoloji eğitimi anaokulu düzeyinde başlamakta ve yükseköğrenim düzeylerinde de yerini almaktadır.

Endüstriyel sanatlar ve teknoloji eğitimi uygulamaları konusunda eyaletler arasında ve okullar arasında çok farklar bulunmaktadır. Bu eğitim zorunlu olarak veya seçmeli olarak tüm eğitim sisteminin vazgeçilmez bir parçası olarak görülmektedir.

Endüstriyel sanatlar ve teknoloji eğitimi uygulamalarında öğrencilere sadece benzetme ve model olarak gösterilmesi şeklinde değil de gerçek teknolojilerle karşı karşıya kalmaları esas A.B.D.'de hakimdir. Çoğu zaman lazer, robot, modem, gibi ekipmanlar ilkokullarda bulunmasa da uygulamalar için ortaokul veya liselerden ödünç alınarak kullanılmaktadır.

Endüstriyel sanatlar ve teknoloji eğitimi A.B.D.'de ilkokulda teknolojinin farkında olma, düşünme öncülüğünde problem çözme ve basit uygulamalarla başlar, daha sonraki ortaöğretim düzeylerinde de çağdaş teknoloji ile fen, dil, matematik konularında bağlantı kurmayı, uygulamayı öğretir.

Yüksek öğrenimde uygulanan kredili sistem sayesinde de öğrenci hangi programda olursa olsun çağdaş teknolojiyi yakalayabileceği, uygulama yapabileceği dersleri seçerek endüstriyel sanatlar ve teknoloji eğitiminden faydalanabilir. (Şenel, Erden, 1996)

Amerika’da meslek okullarının kurulması 1860 yıllarında başlar. Daha sonra çeşitli yıllarda çıkarılan kanunlarla meslek okulları desteklenmiş ve kapsamı genişletilmiştir. Endüstrileşme karşısında güç durumda kalan çıraklık sistemi de 1937 yılında çıkarılan bir kanunla zamanımızın koşullarına göre yeniden düzenlenmiştir.

Zorunlu öğretim yaşı 18’e yükselen A.B.D.’de bir genç becerili işçi olmak üzere hem çıraklık sistemine ve hem de meslek okullarına gidebilir. Çıraklık sistemi ile meslek okulları arasında iyi bir geçiş düzeni sağlanmıştır. Çıraklık sistemine giren genç aynı zamanda meslek okullarına devam ederek teknik bilgisini genişletmek zorundadır. Öğrencinin meslek okulunda harcadığı zaman çıraklık sisteminde değerlendirilir.

A.B.D.’de mesleki, teknik ve akademik programlar arasında her düzeyde geçiş olanakları sağlanmıştır. Teknisyen yetiştirmek için çeşitli kurumlar ve programlar vardır. Teknik enstitüler, bölge okulları, ön lisans programları bir örnek olarak gösterilebilir. (Doğan, Alkan, Sezgin, 1980)

Almanya

Bireylerin çağdaş teknolojileri tanımaları ve bazı teknolojik uygulamaları yapması için Volksschule ve Mittelschule’de endüstriyel sanatlar ve teknolojiye dönük dersler verilmektedir. Mittelschule’de okutulan elementary technic dersi önemli teknolojik uygulamalarının yaptırıldığı endüstriyel sanatlar ve teknoloji eğitimi kapsamında bir derstir.

Mesleki eğitim ve becerili işçilerin yetiştirilmesi ilköğretimi tamamlamış öğrencilerin endüstri içinde, endüstri tarafından eğitimi esası ile yapılır. Büyük firmalar ihtiyaç duyduğu elemanları çıraklık eğitimi bölümlerinde yetiştirirler.

Eğitim çalışmalarında öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkaran projelerin yaptırılması esastır. Endüstriyel Sanatlar ve Teknoloji Eğitimi derslerinde gerektiğinde diğer branş öğretmenleri de derslere davet edilerek projelerin eksik tarafları ile ilgili bilgiler alınır ve projelerin bütün yönleriyle tamamlanmasına gayret edilir. (Şenel, Erden, 1996)

Almanya’da meslek eğitiminin takriben %90’ı iyi düzenlenmiş çıraklık programları ile endüstride iş içinde yapılmaktadır. Çıraklık süresi iki ile üç buçuk yıl arasında değişmektedir. Çıraklık eğitimi esnasında yaşları on sekizden küçük olan adaylar haftada bir gün yarı zamanı okullara giderek genel eğitim ve teknik bilgilerini kuvvetlendirirler.

Tam zamanlı meslek okulları pek yaygın değildir. Meslek okullarında Fransa’da olduğu gibi çıraklık eğitiminin tamamını tamamlamak mümkün değildir.

Almanya’da teknik programlar büyük oranda çıraklık sistemine dayalı olarak yarı zamanlı okullarda yapılmaktadır. Belirli el becerisi teknik eğitim programlarına girişte ön şart olarak kabul edilmektedir. (Doğan, Alkan, Sezgin, 1980)

İtalya

İtalya’da endüstriyel sanatlar ve teknoloji eğitimi ilk önce okullara “Teknik Uygulamalar” adıyla başladı. Bu dönemde öğrencilere cinsiyetlerine göre ayrı eğitim programları yürütülüyordu.

Günümüzde bu uygulamalar kalkmış, bütün öğrencilere açık, çağdaş teknolojiyi tanıtan, teknolojinin süreçlerine göre uygulamalar yaptırılan bir endüstriyel sanatlar ve teknoloji eğitimi uygulamaya başlanmıştır. (Şenel, Erden, 1996)

İtalya'da zorunlu eğitimi tamamlamış öğrenciler mesleki eğitimle ilgili üç programa girebilirler. Bunlar; Teknik program, Meslek programı ve Endüstride çıraklık programıdır.

Teknik programın öğretim süresi beş yıldır. Programı tamamlayan öğrenci yeterlik sınavına girer ve eğer bu sınavda başarılı olursa teknisyen ünvanını alır. Aynı şekilde teknik programları bitiren öğrenciler kendi alanları doğrultusundaki yüksek öğretim kurumlarına girebilirler.

İki yıllık mesleki eğitim programları, uzun süre uygulanmıştır. Ancak bu okullarda yapılan eğitimin kapsamlı bir meslek eğitimi olmayışı bu kurumlara gösterilen ilgiyi azaltmıştır.

1953 yılında geliştirilen üç yıllık mesleki eğitim programları (meslek enstitüleri) mesleğin teori ve uygulamasını daha geniş olarak kapsamı içine almaktadır. Bu programın amacı, becerili işçi ve alt kademedeki teknisyeni yetiştirmektir.

İtalya'da becerili işçilerin çoğunluğu düzenli olarak işletilen endüstride çıraklık programı ile yetiştirilmektedir. Çıraklık süresi genel olarak üç yıldır. Çıraklar yarı zamanlı olarak yürütülen kurslara katılmak zorundadır. (Doğan, Alkan, Sezgin, 1980)

Fransa

Fransa'da ilköğretim üç kademe de sağlanır: Hazırlık (6-7 yaş), başlangıç (7-9 yaş) ve ara (9-11 yaş). Eğitim programında ilerideki yıllarda izlenecek olan seçmeli derslere temel olacak bilgiler vardır. İlköğretim okullarının programı ileride uzmanlaşılacak alanlar ne olursa olsun bütün öğrenciler için aynıdır.

Ortaöğretim iki kademedir oluşur. Birinci kademe (11-15 yaş) genel bir eğitim içerir. İlk iki yıl gözetleme devresi olarak belirtilmektedir. Son iki yıl yöneltme devresidir. Gözetleme devresi sonunda öğrenci kendi ilgi, yeteneğine ve başarısına göre, yöneltme

devresinde dört öğretim bölümünden birini seçer. Bunlar Klasik, Modern 1, Modern 2, bölüm ve uzmanlığı amaçlamayan fakat meslek öncesi dersleri içine alan pratik bölümdür.

Ortaöğrenimin ikinci devresinde birey ileride çalışacağı mesleğe yönelmiş bir program seçebilir. Ortaöğretimde dört temel öğretim programı vardır. Bunlar uzun ve kısa genel öğretim ile teknik öğretimdir.

Fransa'da endüstriyel sanatlar ve teknoloji eğitimi programı bilimsel esaslara dayalı olarak yürütülmektedir. Endüstriyel sanatlar ve teknoloji eğitimi programı sekiz modülün birleşmesiyle oluşturulmuştur. Bu modüller; astronomi, fotoğrafçılık, enerji, uygulamalı kimya, polimeri ve plastikler, elektronik, otomatik devreler ve üretim teknikleridir. (Şenel, Erden, 1996)

Fransa'da bir meslek için hazırlanma eğitimi 15 yaşın ilerisine bırakılmıştır. 15 yaşından önceki eğitim geneldir ve öğrencinin kendi kendini tanımasına yönelmiştir.

Genel eğitimi 15 yaşında tamamlamış bir öğrenci mesleki ve teknik eğitimle ilgili üç ayrı programa kaydolabilir. Bunlar Teknik Program, Mesleki Program ve Endüstriyel Çıraklık programlarıdır. (Doğan, Alkan, Sezgin, 1980)

İngiltere

İngiltere'de zorunlu eğitim yaşı 5 ile 15 yaş arasındadır. Mesleki ve teknik programları büyük oranda iş hayatı içinde yürütülür.

Teknik programlar genellikle yarı zamanlı çalışmalarla yürütülür. Teknisyen adayı iş hayatında çalışırken bir taraftan da akşamları okullara devam ederek teknik programı tamamlar. İngiltere'de teknisyenlerin ek eğitimle mühendis olma olanakları da bulunmaktadır.

Becerili işçi yetiştirmek için temel kaynak çıraklıktır. Çıraklık programına girenler 18 yaşına kadar haftada bir gün okullara gitmek mecburiyetindedir. Okula gitme iş saatleri içinde olur. Çıraklık süresi 16 yaşında başlamakta olup ortalama beş yıldır.

İngiltere’de, ülkemizde anladığımız anlamda meslek okulları kurulmamıştır. (Doğan, Alkan, Sezgin, 1980)

Hollanda

Zorunlu öğretim süresi sekiz yıldır. Meslekler için eleman yetiştirme programlarını teknik ve mesleki programlar olarak ayırmak mümkündür. Ayrıca mesleki programlar da, meslek okulu ve endüstride çıraklık olarak ikiye ayrılmaktadır.

Teknik programlar iki düzeyde düzenlenmiştir. Teknisyen programı ve yüksek teknisyen programı.

Teknisyen programının öğretim süresi iki, yüksek teknisyen programının ise üç yıldır. Ayrıca öğrenciler okulun gözetimi altında endüstride bir yıl pratik çalışma yaparlar. Okulu bitirenler teknisyen ünvanına sahip olurlar ve kendi doğrultusundaki yüksek öğretim okullarına gidebilirler.

Hollanda’da meslek eğitimi hem okullarda hem de endüstride çıraklık yolu ile yapılmaktadır. Okulda yapılan eğitim çıraklığa denk kabul edilmemekte, daha çok çıraklığa hazırlık olarak görülmektedir. Okul içinde eğitim görenler daha sonra çıraklık eğitiminde farkları tamamlamak suretiyle becerili işçi olabilirler.

Çırak olanların çoğunluğu önce üç yıl meslek okullarını tamamlamakta ve daha sonra çırak olmaktadır. (Doğan, Alkan, Sezgin, 1980)

1.3. İş Eğitimi Program Modelinin İşleyişi

İş Eğitimi programı dördüncü ve beşinci sınıflarda bir bütün olarak ele alınmaktadır. Altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarda birinci ve ikinci yarıyıl olarak ayrılmaktadır.

Tablo 1. İlköğretim Okulu İş Eğitimi Dersi Program Modeli (MEB, İş Eğitimi Programı, 1991)

4. sınıf		Ortak ve zorunlu üniteler
5. sınıf		Ortak ve zorunlu üniteler
6. sınıf	1. Yarıyıl	Ortak üniteler
6. sınıf	2. Yarıyıl	Paket üniteler
7. sınıf	1. Yarıyıl	Paket üniteler
7. sınıf	2. Yarıyıl	Paket üniteler
8. sınıf	1. Yarıyıl	Paket üniteler
8. sınıf	2. Yarıyıl	Proje çalışmaları

İlköğretim İş Eğitimi dersi program modeli tabloda verilmiştir. (Bkz. Tablo 1.) Bu program modeline göre dördüncü ve beşinci sınıflarda; ortak ve zorunlu üniteler işlenmektedir.

Altıncı sınıf birinci yarıyıl; ortak üniteler bulunmaktadır. Altıncı sınıf ikinci yarıyıl, yedinci sınıf birinci yarıyıl, yedinci sınıf ikinci yarıyıl ve sekizinci sınıf birinci yarıyıl; paket üniteler görülmektedir.

Sekizinci sınıf ikinci yarıyıl ise öğrencilerin yapıcılığını ve yaratıcılığını geliştirebilecek proje çalışmaları yapılmaktadır.

1.3.1. Modelin Genel Esasları

a. Her okulda Ev Ekonomisi, İş-Teknik, Tarım, Ticaret alanlarında İş Eğitimi yapılması esas alınmalıdır.

- b. Kız-erkek öğrenci ayırımı yapılmamalıdır.
- c. Bir haftalık İş Eğitimi ders saatleri, haftalık ders dağıtım programında kesintisiz olarak yer almalıdır.
- d. İş Eğitimi derslerinin işlenmesinde gerekli olan araç, gereç, malzeme, teçhizat ve donanımlar okul idaresi tarafından temin edilerek gerekli eğitim ortamı sağlanmalıdır. (MEB, İş Eğitimi Programı, 1991)

1.3.2. Sınıflara Göre Modelin İşleyişi

- a) Dördüncü ve beşinci sınıflarda işlenecek zorunlu ve ortak üniteler şunlardır:

Dördüncü Sınıf Üniteleri: İş ve Enerji, Ne yiyelim? Ne içelim?, Şekillendirme ve İnşa, Bahçe işleri ünitelerinden oluşmaktadır.

Beşinci Sınıf Üniteleri: İş ve Enerji, Yemek planlama, Gelirlerimiz, Giderlerimiz, Çevremizde Turizm, Şekillendirme ve İnşa, Bahçe işleri ünitelerini içermektedir. (MEB, İş Eğitimi Programı, 1991)

- b) Altıncı sınıf birinci yarıyıl, yirmi öğrenciyi geçmeyen dört grup meydana getirilerek, her grup farklı bir atölyeye giderek yarıyıl sonuna kadar programda belirtilen ortak üniteler işlenmektedir.

Ortak ünite isimleri şu şekildedir: İnsanın ekonomik faaliyetleri, Ürünlerin hikayesi, Ulaştırma, Kitle haberleşimi, Gezelim, Gezdirelim üniteleri. (MEB, İş Eğitimi Programı, 1991)

- c) Altıncı sınıf ikinci yarıyıl ve yedinci sınıf birinci ve ikinci yarıyıl: Programda bu üç yarıyıl için dört alanda paket üniteler belirlenmiştir.

İş ve Teknik Eğitim Paket Üniteleri: Enerji tasarrufu, Plastik işleri, Şekillendirme ve İnşa, Yapıcılık, Sıhhi tesisat işleri, Boya, badana ve cila işleri, Basit elektrik devreleri ve elektrik tesisatçılığı, Elektrik motorları, Basit elektronik devreler, Teknik resim, Ağaç işlerinde kesme, oyma işleri, Ağaç işlerinde birleştirme, Kakmacılık, Metal işleri, Metallerde birleştirme, Cilt işleri, Evde ve okulda bakım ve onarım işleri üniteleridir. (Ertürk, Ergelen, Zeyrek, Taş, 1997)

Ev Ekonomisi Paket Üniteleri: Özel durumlarda ve hastalıklarda beslenme ile ilgili mesleklerin bilgisi, Ev yönetimi ilkeleri, Besin hazırlama ve teknikleri, Ev kazaları, Çocuk hastalıkları, Makrame, Ev düzenleme, Deri işleri, Besinlerin işlenmesi, Kil işleri, Kurum beslenmesi, Dikiş teknikleri ve giyecek hazırlama, Kişi ve toplum ilişkileri, Örucülük, Giyecek seçiminde temel ilkeler, Evdeki araçlarımız, Ferdi bakım, Çarpana dokumaları, Kirkitli dokumalar, Dokuma örgüleri üniteleridir. (Taşman, Taşman, 1995; Benuğur, Ateşok, Cesur, 1994)

Ticaret Paket Üniteleri: Lokanta işletmeciliği, Kooperatifçilik, Bilanço esasına göre defter tutma, Temel daktilografi, Ticaret bilgisi, Maliyet hesapları, Faiz ve iskonto, Yazışma teknikleri, Ticaret şirketleri, İş yönetimi, Bankacılık, Otel işletmeciliği, İş ve işletme, Dosyalama teknikleri, Pazarlama, Büro makinelerinin kullanımı ve bakımı, Turizm rehberliği, Turizm ve kalkınma, İşletme hesabı esasına göre defter tutma üniteleridir. (Köseoğlu, 1996 a; Köseoğlu, 1996 b; Elgin, Gülmez, Erol, Kaya, Kuşakçı, 1995)

Tarım Paket Üniteleri: İlimizde tarım, Tavukçuluk, Sebzeçilik, Süs bitkileri, Meyvecilik, Ormancılık, Toprak muhafaza ve sulama, Meteoroloji, Tarla tarımı, Bağcılık, Sığır yetiştiriciliği, Koyun yetiştiriciliği, İpekböcekçiliği, Arıcılık ve Su ürünleri üniteleridir.

Paket ünitelerin seçilmesinde; işlik ve okul imkanları, çevre özellikleri, zaman özellikleri (iklim, mevsim, özel günler vb.), öğrenci özellikleri, ünite süreleri dikkate alınarak bu paketler içinden bir veya birkaç ünite seçilmektedir.

Bir önceki öğretim yılı sonunda belirlenen ünitelerden, okulda bulunan İş Eğitimi öğretmenleri zümre toplantısında, öğretim yılı başında ve her grup için ortak olarak seçilerek, yıllık ders planları buna göre düzenlenmektedir.

Altıncı sınıf birinci yarıyılıda meydana getirilen dört grup birer aylık sürelerle ayrı atölyede eğitim yapmaktadır. Böylece, her öğrenci bir yarıyılıda dört ayrı alanın (İş ve Teknik Eğitim, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret) eğitiminden geçmiş olmaktadır.

Bu uygulamaya altıncı sınıfın ikinci yarıyılı ile yedinci sınıfın her iki yarıyılı ve sekizinci sınıf birinci yarıyılında farklı paket üniteler seçilerek devam edilmektedir.

Programdaki paket ünitelere her yıl İş Eğitimi öğretmenlerinin ihtiyaç duymaları ve tavsiyeleri üzerine, yeni paket üniteler eklenebilmektedir. (MEB, İş Eğitimi Programı, 1991)

Sekizinci sınıf öğretim yılı başında meydana getirilen dört öğrenci grubu bu defa ikişer aylık sürelerle dönerli olarak dört ayrı alanda (İş ve Teknik Eğitim, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret) bir yıl süre ile eğitim görmektedir. Bu eğitim öğrencilerin meslekleri ve iş hayatını tanımalarına, beceri ve istidatlarını geliştirmelerine imkan sağlayıcı proje çalışmaları şeklinde uygulanmaktadır.

1.4. İş Eğitimi Dersi İşlik Uygulama Örnekleri

İş Eğitimi dersi dördüncü ve beşinci sınıflar için, İş Eğitimi Programında yer alan ve dört alanı da kapsayan (İş ve Teknik, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret) ortak üniteler, sınıfça birlikte ele alınarak işlenmektedir.

Tablo 2. Dördüncü ve Beşinci sınıf İş Eğitimi dersi işlik uygulama örneği

DÖRDÜNCÜ SINIF	BEŞİNCİ SINIF
ORTAK ÜNİTELER	

İş ve Enerji	İş ve Enerji
Ne Yiyelim, Ne İçelim?	Yemek Planlama
Biçimlendirme ve İnşa	Gelirlerimiz, Giderlerimiz
Bahçe İşleri	Çevremizde Turizm
	Bahçe İşleri

Dördüncü ve Beşinci Sınıf İş Eğitimi Dersi işlik uygulama örneği tabloda verilmiştir. (Bkz. Tablo 2.)

Ortak ünitelerin işleniş sırası diğer derslerin ünitelerine paralel olarak ve onlara uyum gösterecek bir şekilde tespit edilmektedir.

Dördüncü ve beşinci sınıflarda İş Eğitimi dersi, ortak ünitelerin uygulamalı olarak işlenebilmesine uygun işlik ve tarım alanları vb. yerlerde yapılabileceği gibi ortak ünitelerin hepsinin işlenmesine elverişli bir şekilde de yapılabilmektedir.

Tablo 3. Altıncı sınıf İş Eğitimi dersi (Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret, İş ve Teknik) işlik uygulama örneği

SINIF:ALTI			(Ay) Süre
BİRİNCİ YARIYIL		Her İşlik- Teki Öğ. Say.	ORTAK ÜNİTELER
Ay	GRUPLAR		

	İş ve Teknik Eğitim	Ev Eko.	Tarım	Ticaret	20	<ul style="list-style-type: none"> İnsanın Ekonomik Faaliyetleri + Tasarım ve Uygulama Ürünlerin Hikayesi + Tasarım ve Uygulama Ulaştırma + Tasarım ve Uygulama Kitle Haberleşme + Tasarım ve Uygulama Gezelim, Gezdirelim + Tasarım ve Uygulama 	
İKİNCİ YARIYIL					PAKET ÜNİTELER		
GRUPLAR					20	Enerji Tasarrufu	
	İş ve Tek. A	Ev Eko. B	Tarım C	Ticaret D			
	D	A	B	C	20	Temel Daktilografi	
	D	A	B	C	20		
	C	D	A	B	20	Örücülük	
	B	C	D	A	20	Süs Bitkileri	

Altıncı Sınıf İş Eğitimi Dersi (Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret, İş ve Teknik) işlik uygulama örneği tabloda gösterilmiştir. (Bkz. Tablo 3.)

Altıncı sınıf birinci yarıyılıda her sınıf veya şube yirmi öğrenciyi geçmeyen eşit sayıda dört gruba ayrılmakta ve her grup farklı işliklere giderek İş Eğitimi(İş ve Teknik Eğitim, Ticaret, Ev Ekonomisi, Tarım) Programında yer alan ortak üniteler işlenmektedir.

İkinci yarıyılıda ise her sınıf veya şube tekrar dört eşit gruba ayrılarak birer aylık sürelerle farklı işliklere gitmekte ve dönerli olarak dört ayrı alanın (İş ve Teknik Eğitim, Ev Ekonomisi, Ticaret, Tarım) eğitiminden geçirilmiş olmaktadır. İş Eğitimi programında yer alan dört ayrı alanda belirtilen paket ünitelerden okulun, çevrenin imkan ve özelliklerine uygun olanlar seçilerek işlenmektedir.

Altıncı sınıf ikinci yarıyılıda her grup için seçilen paket üniteler grupların dönmesiyle değişmemekte ve aynen ele alınıp yıl sonuna kadar bütün gruplarda işlenmektedir. Grupların belirlenmesinde kız-erkek ayrımı yapılmamaktadır.

Tablo 4. Yedinci sınıf İş Eğitimi dersi (Ev Ekonomisi, İş ve Teknik, Tarım, Ticaret) işlik uygulama örneği

SINIF: YEDİ					Süre (Ay)		
BİRİNCİ YARIYIL					Her İşlik- Teki Öğ. Say.	PAKET ÜNİTELER	
Ay	GRUPLAR						
	İş ve Tek A	Ev Eko. B	Tarım C	Ticaret D	20	Basit Elektrik Devreleri	
	D	A	B	C	20	Maliyet Hesapları	
	C	D	A	B	20	Toprak Muhafaza ve Sulama	
	B	C	D	A	20	Makrame	
İKİNCİ YARIYIL						PAKET ÜNİTELER	
GRUPLAR							
	İş ve Tek A	Ev Eko. B	Tarım C	Ticaret D	20	Boya, Badana ve Cila İşleri	
	D	A	B	C	20	Yazışma Teknikleri	
	C	D	A	B	20	Tavukçuluk	
	B	C	D	A	20	Dokuma Örgüleri	

Yedinci Sınıf İş Eğitimi Dersi (Ev Ekonomisi, İş ve Teknik, Tarım, Ticaret) işlik uygulama örneği tabloda gösterilmiştir. (Bkz. Tablo 4.)

Altıncı sınıfın ikinci yarı yılında seçilen paket ünitelerden alınmayan üniteler, yedinci sınıfın her iki yarı yılında da İş ve Teknik Eğitimi, Ev Ekonomisi, Ticaret, Tarım alanları için okulun imkan ve özellikleri dikkate alınarak seçilmektedir.

Seçilen paket üniteler yıl sonuna kadar bütün grupların dönmesi halinde değişmeyerek aynen kalmaktadır.

Her sınıf ve şube yirmi öğrenciyi geçmeyen dört gruba ayrılarak birer aylık sürelerle dönerli olarak her dört ayrı işlikte ve uygulama alanında, faaliyetler yürütülmektedir.

Grupların, oluşturulmasında sınıf ve şubeler eşit sayıda bölünerek, kız-erkek ayrımı yapılmadan belirlenmektedir.

Tablo 5. Sekizinci sınıf İş Eğitimi dersi (Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret, İş ve Teknik) işlik uygulama örneği

SINIF: SEKİZ						Süre (Ay)	
Ay	GRUPLAR				Öğ. Say.	PROJELER	
	İş ve Tek A	Ev Eko. B	Tarım C	Ticaret D		Her alan için seçilecek ve ele alınacak projeler	
	D	A	B	C		” ” ”	
	C	D	A	B		” ” ”	
	B	C	D	A		” ” ”	

Sekizinci Sınıf İş Eğitimi Dersi (Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret, İş ve Teknik) işlik uygulama örneği tabloda gösterilmiştir. (Bkz. Tablo 5.)

Sekizinci sınıflar veya şubeler öğretim yılı başında meydana getirilen ve yirmi öğrenciyi geçmeyen dört gruba ayrılmakta ve bu ayırmda kız-erkek ayrımı yapılmamaktadır.

Gruplar ele alınan veya seçilen projelerle ilgili olarak iki aylık süre ile ve dönerli olarak dört ayrı işlikte bir yıl proje uygulaması yapmaktadırlar.

İşliklerde ve uygulama alanlarında yapılacak olan proje çalışmaları her alan için öğrencilerin meslekleri, iş hayatını tanımalarına, beceri ve istidatlarını geliştirmelerine, kendilerini tanımalarına, imkan verici ve üst öğrenime hazırlayıcı nitelikte ele alınıp işlenmektedir.

İşliklerde ve uygulama alanlarında yapılan olan proje çalışmaları, ferdi projeler olabildiği gibi birçok öğrencinin birlikte yürütebileceği grup projeleri halinde de yapılabilmektedir. Bu sebeple, grupların belirlenmesinde öğrenci sayılarının dengeli olmasına özen gösterilmektedir.

Sekizinci sınıf veya şubeler öğretim yılı süresince İş ve Teknik Eğitim, Ev Ekonomisi, Tarım ve Ticaret ile ilgili bir proje üzerinde iki ay çalışmış olmaktadırlar. (MEB, İş Eğitimi Programı, 1991)

1.5. İşliklerin (Atölye) Düzenlenmesi

İş yaşamında ve mesleki teknik eğitimde bir atölye planlanırken her şeyden önce malzemenin en verimli şekilde ürüne dönüştürülmesi ilkesiyle hareket edilir. Öncelik öğrencinin çağdaş endüstri ve teknolojiyi anlaması, yapacağı proje çalışmalarıyla teknolojinin süreçlerini kavraması ve meslek alanlarını tanıması olmalıdır.

Her zaman için çağdaş araç ve gereçlerin atölyede bulunması mümkün değildir. Bu eksiklikler okul sanayi işbirliği ile ve de işyerlerinde yapılacak inceleme ve araştırma gezileriyle giderilebilir.

Atölyeler düzenlenirken her şeyden önce çağdaş teknolojik gelişmenin getireceği yeniliklere açık bir düzenin oluşturulması için çaba gösterilmelidir. Öğrencilerin bir kısmı aletlerle malzemeye şekil verirken bir kısmının da tasarım ve kaynak araştırması yapabileceği şekilde düzenleme yapılabilir.

Atölyeler gerek mesleki ve teknik eğitimde olsun, gerek genel eğitimde olsun okulun ayrılmaz bir parçasıdır.

Atölyeler öğrencilerin rahat çalışmasına imkan sağlayacak şekilde öğrenci başına dört metrekairelik alanlar dikkate alınarak düzenlenebilir.

Atölyelerin uzunluğunun genişliğinin iki katı olacak şekilde bir düzenleme yapılması atölyenin kontrolünü kolaylaştırır. Atölyenin çok geniş olması ise aydınlatmada sorunlara sebep olmaktadır. Atölyenin çeşitli faaliyetlere imkan verecek şekilde parçalara bölünmüş olması birçok kolaylıklar sağlar.

Atölyelerdeki gürültü okulun diğer bölümlerine ulaşıyorsa birçok sorunla karşı karşıya kalınabilir. Bu yüzden yeni atölyelerin okuldan ayrı bir bölümde veya ses geçirmeyen maddelerle duvarlarının kaplanmasında fayda vardır. Bu mümkün değilse atölyelerin zemin katta olması gürültünün her yere yayılmasını engelleyebilir.

Atölyelerde soğuk renklerden yararlanarak boyanması ve bütün renklerin bir uyum içinde olması çalışma ortamını rahatlatmakta ve öğrencilerin atölyeye uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır.

Işık öğrencilerin daha verimli çalışma yapabilmesi için en iyi şekilde sağlanmalı ve yerleştirilmelidir. Güneş ışığından mümkün olduğu kadar fazla faydalanılmalıdır. Gölgeler çizim esnasında yanlışlıklara neden olabileceğinden masalara gölge düşmemelidir. Pencereilerin tavana yakın olmasının aydınlatmaya oldukça faydası vardır.

Makine ve takımlar alınırken çok yönlü malzeme işleyebilecek, üretim yapabilecek olanlar tercih edilmelidir. Atölyeye bir testere, planya, zıvana makinesinin ayrı ayrı alınması yerine bütün bunları içinde toplayan komple bir makine alınabilir. (Şenel, Erden, 1996)

Öğrencilere kendilerinin kullanabileceği basit takımlar yaptırmak çok faydalıdır. Bakımları kolay ve güvenlik tedbirleri alınmış olan takımlar ve malzemeler alınmalıdır.

Takım panolarının duvara asılması takımların denetlenmesi ve kullanım kolaylığı açısından fayda sağlar. Takım dolaplarında değerli takımlar saklanmalıdır.

Atölyeler düzenlenirken hava, su, elektrik, gaz tesisatları sıva üstünden yapılmalıdır. Böylece bu tesislerde değişiklik yapmak, tamir yapmak ve ekleme işlemleri daha kolay olacaktır.

Temizlik araçları için bir yer sağlanmalı ve temizlik sırasında havalandırma yapılmalıdır.

Atölye yakınlarında bir depo ve atölyede yapılan ürünlerin sergilendiği bir vitrinin hazırlanması ve sergi salonunun olması gerekmektedir.

1.6. İlköğretim İş Eğitimi Programının Öğrencileri Mesleğe Yönlendirmedeki Etkisi

Çağdaş bilimsel anlayış mesleğe yönelmeyi çocukluk döneminde başlayan bir süreç olarak görmektedir. Meslek rehberliği; bireyin kendine ve iş dünyası içindeki rolüne ilişkin yeterli bir tasarım elde etmesine ve bu tasarımı gerçeklerle karşılaştırarak gerek kendine, gerek topluma doyum sağlayacak bir biçimde gerçeğe dönüştürülmesine yardım etme sürecidir.

Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi mesleğe yönelmede temel aşamalar şunlardır: Kendini tanıma, meslek alanlarını ve gereklerini bilme, seçim yapma ve uygulamaya koyma.

Bu aşamalar bireyde zihinsel olarak oluşacak niteliktedir. Kararını uygulamaya koyan birey, kendisi ve yeni seçenekleri hakkında bilgiler edinir ve bu süreç gelişerek yetişkinlik çağına kadar devam eder. (Şenel, Erden, 1996)

Meslek rehberliği rehberliğin özel bir alanı olup, kişiye, eğitim ve meslek alanlarında başarılı olmak için gerekli özellikler hakkında bilgi vermenin ötesinde, meslek kararını

belirleyen faktörleri incelemeyi ve doğru karar verebilmesi için yapılan yardımları da içermektedir. (Kuzgun, 1988)

Meslek seçimi, meslek gelişimi sürecinin en önemli aşamasıdır. Her gencin, belli bir dönemde, ilerde icra edeceği mesleğini belirlemesi gerekir.

Super (1963)'in araştırma dönemi adını verdiği 14-24 yaş diliminin ilk yılları kişinin ilgilerini, yeteneklerini ve değerlerini tanıdığı ve benlik tasarımı geliştirdiği bir dönemdir. Bu dönemde gencin, meslek alanları arasında bir veya birkaçına yönelerek meslek tercihlerini aydınlığa çıkarması beklenir. Genellikle 14-18 yaşları kapsayan bu dönemde delikanlı meslekleri, düzey ve alanlarını dikkate alarak incelemekte, birçoğunu eleyerek seçenek sayısını azaltmaktadır.

Bu dönemde genç genellikle bir veya birkaç meslek alanına yönelmekte ama spesifik bir meslek adının belirlenmesi beklenmemektedir. Tercihler başlangıçta çok genel ve bulanık olabilir. Ancak genç, gerek kendisi gerekse çevresi hakkında bilgileri çoğaldıkça, eğilimlerini daha gerçekçi olarak değerlendirecek ve doğru tercihler formüle edebilecektir.

Bundan sonra genç, yöneldiği meslek alanı veya alanları içinden sadece bir mesleği seçme durumundadır. Bu aşamaya belirleme dönemi denir ve yaklaşık 18-21 yaşları arasını kapsar. Ancak bu yaş dilimi yüksek öğrenim görmeyi planlayan gençler için geçerlidir.

İnsanlar daha çok ilgi duydukları alanda çalışma yapmak istemektedirler. İlgi dediğimiz kavram bir bakıma kişinin gizilgüçlerini kullanmaktan ve geliştirmekten duyduğu doyumunu ifade etmektedir. (Super ve Crites, 1962) Kişi sevdiği işi yapmaktan mutluluk duymaktadır.

21-24 yaşları arası uygun bir alanın bulunduğu ve kişinin ilk işe yerleştiği dönemdir. Bireylerin sosyo-ekonomik düzeyleri ve kişilik özellikleri meslek belirleme yaşını etkileyen en önemli etmenlerdir.

Mesleki rehberlik, danışmanlık ve meslekler hakkında bilgi, genel rehberlik ve danışmanlık alanının sadece bir kısmıdır. Bununla beraber rehberliğin ve danışmanlığın mesleki yönü bir bireyin hayatında önemli bir yer tutmaktadır.

Eğer öğrenciler meslekler içinde uygun bir yer bulacaklarsa etken bir rehberlik programı zorunludur. Genel rehberlik hizmetleri bu ihtiyacı yeteri kadar karşılayamaz. Bu nedenle etken bir mesleki rehberlikle öğrencinin bilgi ve kabiliyeti ile işin ihtiyaç ve gereklerinin dengelenmesi zorunludur. Her öğrenciye mesleki rehberlik sağlama, bütün genç ve yetişkinlere mesleki eğitim sağlamak kadar önemlidir.

Genellikle etken bir mesleki rehberlik programı şu aşamaları kapsamaktadır: Meslek okuluna kayıt olmadan önceki rehberlik faaliyetleri, İş bilgisi dersleri, Tanıtıcı kurslar, Testler, Sicil kayıtları, Meslekler hakkında bilgi vermek, Alıştırma, tanıtma, Sağlık, Kişisel ve toplumsal uygunluk, Mezunlara iş bulunması, Mezunların izlenmesi, Serbest çalışma saati-Mesleklerin tanıtılması, Danışmanlık sistemi ve İşbirliğine dayalı kooperatif kurslar.

Mesleki rehberlik hizmeti hünere bir şekilde işletilmeyi, özenli ve uzmanca yönetilmeyi, okul müdürü ile öğretim üyelerinin candan teşvik ve desteğini gerektirir. Bunların birinde meydana gelen bir eksiklik meslek rehberliği işinde aksamalara neden olmaktadır.

Bu nedenle; rehber öğretmenler, öğretmenlik formasyonu almış, iş tecrübesi kazanmış ve mesleğe yatkın kişiler olmalıdır.

Öğretmenler rehber öğretmenlerle, idarecilerle ve danışmanlarla işbirliği yapmalı, kişiliğiyle öğrencilere örnek olmalı, meslekler hakkında bilgi vermeli, öğrencilerini iyi tanımalıdır.

Programda serbest çalışma saati ve danışmanlık sistemine de yer verilmeli, bunların önemi akıldan çıkarılmamalıdır.

İhtiyaçları karşılayacak etkenlikte okul ve eğitim programları (çok amaçlı, iki amaçlı bölge okulları vb.) geliştirilmelidir.

Mesleki rehberlikte araştırma yapılacak konular pek çoktur. Bu nedenle hizmetlerin sistemli araştırmalarla desteklenmesi gerekir. (Doğan, Alkan, Sezgin, 1980)

Meslek rehberliğinde üzerinde durulması gerekli konular şunlardır: Meslek alanları, kişinin ilgileri, meslek edinmek için gerekli eğitim, kişisel özellikler, mesleği gerektirdiği yaşam tarzı, mesleğin getirdiği kazanç, mesleği elde etmek için öğrenilmesi gereken ilgili dersler ve kişinin yetenekleridir.

İş Eğitimi sayesinde mesleki rehberlikle öğrencilerin kazanacağı nitelikler; Yeni bilgiler kazanma ve bu bilgileri uygulayabilme, doyum ve memnuniyet, bu konuda daha çok bilgi edinme yönünde istek geliştirme, kendini tanıma, düşünülen meslek alanlarını eleyebilme ve yeni seçenekleri görebilmedir.

İş Eğitimi uygulamaya dayalı bir eğitim olması nedeniyle mesleki rehberlikte önemli bir yer tutar. İş Eğitimi ile eğitim teoriden uygulamaya, sınıftan okula, okuldan çevreye yayılır ve öğrencilerin meslek alanlarını tanımasını sağlar.

Mesleki rehberlikte eğitimin katkısı ancak bireye yeteneklerinin neler olduğunu göstermek ve meslek alanlarını tanıtmakla olabilir. İş Eğitimi ile meslekleri tanıtmada yapılabilecek çalışmalar şunlardır:

Öğretmen; işyerlerine, ilgili kamu ve özel kuruluşlara geziler düzenlemeli ve meslek adamlarıyla öğrencilerin yüz yüze gelmeleri sağlanmalıdır.

Mesleklerle ilgili okul panolarında, gazetelerinde yer ayrılmalı, broşürler çıkarılmalı ve öğrencilerin kullanımına sunulmalıdır.

Okul ve aile arasında işbirliği çerçevesinde ailelerin bu konuda bilinçlenmelerine katkıda bulunulmalıdır.

Okula çeşitli mesleklerden, yetişmiş elemanlar çağrılarak sahip oldukları meslekleri hakkında bilgiler verecekleri seminerler düzenlenmelidir.

Derslerde meslekler hakkında öğretmenler programlı bir bilgi vermelidir. Yapılan uygulamaların hangi meslek alanının kapsamında olduğu konusunda ayrıntılı bilgi verilmelidir.

İş Eğitiminde yapılan uygulamalar da mesleki rehberliğe katkı sağlar. Laboratuvar ve atölyelerde yapılan uygulamalar meslek alanlarını tanıtıcı çalışmalardır.

Meslek alanlarının ortak yönlerini temsil edecek projeler belirlemek ve bunlardan öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre bu projelerden seçim yapmalarını istemek suretiyle yaptırılan uygulamalar öğrencilerin meslekleri tanımalarına yardım eder.

Fakat çalışmalarda esneklik şarttır. Öğrenciler yaptıkları çalışmalarda kendilerinden bir şeyler katabilmelidir. Burada öncelikli amaç mesleki beceri kazandırmak değil öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini deneme fırsatı vermektir. Bu nedenle öğrencilerin mükemmel çalışmalar yapması beklenmemelidir. Öğrenciler yaptıkları çalışmaların hangi mesleklerle ilişkili olduğunu anlamayabilirler. Bu nedenle öğretmenin, proje çalışmalarının hangi meslek alanıyla ilişkili olduğunu açıklaması gereklidir. (Şenel, Erden, 1996)

Meslek seçimi aşamasına gelmiş öğrenci için kendini tanımanın yanında mesleklerin özellikleri ve eğitim yerleri hakkında bilgi edinmek de büyük önem taşımaktadır ve bunlar birbirinin tamamlayıcısıdır. Meslek seçimine yönelik olarak yönlendirme çalışmalarında özellikle ilköğretim okulu yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerine ağırlık verilmelidir. (MEB, Meslekler Rehberi, 1998)

Ülkemizde mesleki yönlendirmenin iyi yapılamadığı, dolayısıyla bireylerin ilgi, yetenek ve değerlerine uygun meslekleri seçemedikleri bilinen bir gerçektir. Bu durum,

bireylerin mutsuzluğuna ve ülkenin ekonomik yönden zarar görmesine neden olmaktadır.

Öğrencilerin kendilerine uygun meslekleri seçebilmelerine yardımcı olmak, onların mutlu ve başarılı, toplumun ise ihtiyacı olan insan gücünün yerinde kullanılmasını sağlayacaktır. (Usluer, 1998)

2. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI, AMACI VE ÖNEMİ

2.1. Problem

İlköğretim Okullarında dördüncü sınıftan sekizinci sınıfa kadar uygulanan İş Eğitimi dersi (İş ve Teknik, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret) öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıyabilmeleri, yaratıcı güçlerini kullanarak iş yapabilmeleri, iş yapmanın hazzını ve

gururunu duyabilmeleri, iş hayatını ve çeşitli meslekleri tanıyabilmeleri gibi davranışları kazanmalarını hedeflemektedir.

Bu derslerin hedeflerine ulaşması için öğretmenler istençli ve özverili çalışmaktadırlar. Ancak İş Eğitimi programındaki eksiklikler, uygulamada ortaya çıkan aksaklıklar, ekonomik yetersizlikler, fiziksel ve sosyo-kültürel engeller, dersin hedeflerine yeterince ulaşmasını önlemektedir.

Öğrencinin kendisini tanımada, yeteneklerinin gelişmesinde, yaratıcılığının ortaya çıkmasında, meslekleri tanması ve meslek seçiminde İş Eğitimi derslerinin çok önemli olduğu bilinmektedir. Ne yazık ki bu derslerin önemi öğrenci, veli ve idare boyutunda tam olarak algılanmamaktadır. Angarya dersler olarak görülmektedir.

İş Eğitimi derslerini veren öğretmenler ise gerek branş, gerekse branş dışı olsun dersin öneminin farkında olup çeşitli sebeplerden dolayı gerektiği gibi uygulayamadıklarını dile getirmektedirler.

Okullarımızda iş eğitimi derslerinin program, öğretmen, amaç, işleniş, uygulama, araç gereç, ortam boyutlarında bir kısım problemler yaşanmaktadır. Bu nedenle “İlköğretim Okulu İş Eğitimi Programının Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” büyük önem taşımaktadır.

2.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile İlköğretim okullarındaki İş Eğitimi öğretmenlerinin İş Eğitimi derslerinin etkililiğine ilişkin görüşlerinin belirlenip değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada İş Eğitiminin teori ve uygulama boyutu ele alınarak İş Eğitimi programının etkili bir şekilde uygulanıp uygulanmadığı yapılan anket sonuçlarından da yararlanılarak oluşturulan alt problemlere cevap olabilecek veriler toplanacaktır.

2.3. Araştırmanın Önemi

İlköğretim İş Eğitimi dersleri öğrencilerin ilgi, yetenek ve yaratıcılıklarını geliştirebilecek, onların kendine güven ve bir şeyler yapma duygusunun gelişmesini sağlayacak teorikten çok pratiğe yönelik derslerdir. Dersin amaçları her öğrencinin zihinsel, bedensel ve psikomotor gelişimini hedeflemektedir. Ancak dersin önemi öğrenci, veli ve idare tarafından gereği gibi anlaşılmamakta bunun sonucu olarak bu dersler ikinci planda kalmaktadır. Bu nedenle İş Eğitimi derslerinin amacına uygun bir şekilde uygulanıp uygulanmadığının öğretmen görüşleri alınarak değerlendirilmesi yararlı olacaktır.

2.4. Problem Cümlesi

İlköğretim Okullarında uygulanan İş Eğitimi programının etkililiğine ilişkin İş Eğitimi öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

2.5. Alt Problemler

1. İş Eğitimi programı öğrenci seviyesine uygun mu?
2. İş Eğitimi programı etkili bir şekilde uygulanabiliyor mu?
3. İş Eğitimi derslerinde okulun imkanlarıyla gerçekleştirilemeyecek konular var mı?
4. İş Eğitimi derslerine branş öğretmenleri mi giriyor?
5. İş Eğitimi derslerinin (İş ve Teknik, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret) tamamı okutulabiliyor mu?
6. İş Eğitimi derslerinin (İş ve Teknik, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret) tamamının işliği (atölye) var mı?
7. Dönerli (dönüşümlü) program uygulanıyor mu?
8. İş Eğitimi programı öğrenciyi mesleğe yönlendirmede etkili mi?

9. İş Eğitimi programı çevre şartlarına göre değişiklik yapılabilecek esnekliği sağlıyor mu?

10. İş Eğitimi ile ilgili uygulamaya yönelik yardımcı kitaplar var mı?

11. İş Eğitimi programında yer alan amaçlar ne ölçüde gerçekleştirilebilir niteliktedir?

12. İş Eğitimi ders kitaplarından uygulanamayan konular çıkarılıp bir kitap altında birleştirilmeli midir?

13. İş Eğitimi dersinin önemi öğrenci, veli ve idare tarafından yeterince biliniyor mu?

2.6. Hipotezler

1. İş Eğitimi programında bazı üniteler öğretmenler tarafından öğrenci seviyesine uygun görülmemektedir.

2. Öğretmenler, İş Eğitimi programının yeterince uygulanmadığını belirtmektedirler.

3. Öğretmenler, okul imkanlarıyla gerçekleştirilemeyecek üniteleri çevre şartlarına göre düzenlemekte ya da bu üniteleri uygulamamaktadırlar.

4. İş Eğitimi dersine girecek yeterli branş öğretmeni olmadığı için branş dışı öğretmenler derse girmektedirler. Bu da dersin uygulanabilirliğini etkilemektedir.

5. İş Eğitimi derslerinin (İş ve Teknik, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret) tamamı birçok okulda okutulmamaktadır.

6. Yeterli sayıda işlik (atölye) bulunmamaktadır.

7. İş Eğitimi Derslerinin tamamı okutulmadığı ve yeterli sayıda atölye bulunmadığı için dönüşümlü program yeterince uygulanmamaktadır.

8. İş Eğitimi programı öğrencileri mesleğe yönlendirmede etkili olamamaktadır.
9. İş Eğitimi ile ilgili uygulamalı yardımcı ders kitapları veya aylık ünite dergileri çıkarılması gerekmektedir.
10. Öğretmenler, İş Eğitimi programı amaçlarını tamamiyle gerçekleştirebilir bulmamaktadır.
11. İş Eğitimi ders kitaplarından uygulanamayan konular veya teorik konular çıkarılıp sadeleştirilerek bir kitap altında birleştirilmesi gerekmektedir.
12. Öğrenci, veli ve idare İş Eğitiminin önemini bilmemektedir.

2.7. Sayıtlar

Araştırmada verilerin geçerlilik ve güvenilirlik derecesi yüksek olacaktır. Çünkü;

- a. Anket gönüllü İş Eğitimi öğretmenleri tarafından cevaplandırılacaktır.
- b. Anket posta yoluyla değil bizzat araştırmacı tarafından uygulanacaktır.
- c. Araştırmada evreni en iyi şekilde temsil edecek bir örneklem oluşturulmuştur.
- d. Ankete katılacak olan öğretmenler örnekleme oluşturan her okuldan tüm İş Eğitimi öğretmenleri olarak belirlenmiştir.

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE MODELİ

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelinde yapılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. (Karasar, 1998)

Tarama modeliyle İlköğretim okullarında görev yapan İş Eğitimi öğretmenlerinin İş Eğitimi dersinin etkililiğine ilişkin görüşlerinin belirlenerek bu derslerin amaçlarına ne ölçüde ulaştığını ve uygulamada ortaya çıkan güçlükleri ortaya koymaya çalışılmıştır.

3.2. Araştırma Yöntemi

Bu araştırma anket tekniği ile yapılacaktır. Anket belli bir konu hakkında bireylerin bilgi, görüş ve düşüncelerini belirlemede yararlanılan bir tekniktir. Araştırmada anket sonucunda elde edilen veriler ve görüşme sırasında elde edilen bilgiler kullanılacaktır.

3.3. Evren

Bu araştırma evrenini, 1999-2000 öğretim yılında Sakarya İli genelinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İlköğretim Okullarında görev yapmakta olan İş Eğitimi öğretmenleri oluşturmaktadır.

3.4. Örneklem

Örneklem olarak, İş Eğitimi öğretmenlerinin genelini temsil edebileceğini düşünülen kırk bir okul seçilmiştir. Bu okullarda görev yapan altmış dört İş Eğitimi öğretmenine anket uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan okullar ve anket uygulanan öğretmen sayıları Ek-1’de verilmiştir.

3.5. Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak İş Eğitimi derslerinin amaç, yöntem, kapsam, uygulama boyutlarına ilişkin kaynaklara dayanılarak geliştirilen bir anket uygulanmıştır. Ayrıca anket uygulamaları sırasında öğretmenlerin görüş ve önerileri de yazılı olarak alınmıştır. Anket öğretmenlerin İş Eğitimi dersinin etkililiğinin gelişmesine katkıda bulunacak tutum, görüş ve yaklaşımları kapsamaktadır. Anket tarafımdan hazırlanmış ve kırk bir sorudan oluşmaktadır.

3.6. Verilerin Çözümlemesi

İlköğretim İş Eğitimi öğretmenlerine uygulanan anket sonuçları, veriler bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS programında yüzdeler hesaplanarak değerlendirilmiştir. Araştırmamızda yüzde hesabı kullanmak bulguları en kolay ve en anlaşılır biçimde yorumlamayı sağlamış ve bizi amacımıza ulaştırmıştır. Anket verileri yüzdeler hesapları alınarak tablolar oluşturulacak, olaylar arasındaki ilişki, değişme ve farklılıklar açık ve somut bir şekilde ortaya konacaktır.

Bu araştırmanın tamamı araştırmacı tarafından gerçekleştirilecektir. Araştırma bir ay içerisinde bitirilecektir. Buna göre; anketin hazırlanması için bir hafta, anketi uygulamak ve toplamak için bir hafta, grafiklerle gösterme için bir hafta, raporun hazırlanması için de bir hafta süre tayin edilmiştir.

3.7. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Sakarya İli merkez ilçesi (Adapazarı), merkez ilçeye bağlı Kazımpaşa beldesi ile Çatalköprü ve Budaklar köyleri, Akyazı, Hendek ve Karasu İlçe merkezleri, Karasu'ya bağlı Limandere ve Sinanoğlu beldelerinde görev yapmakta olan öğretmenler ile sınırlıdır.
2. Bu araştırmada, İlköğretim İş Eğitimi programının etkililiğine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla, öğretmenler tarafından cevaplandırılacak 41 sorudaki özellikler üzerinde durularak yapılacaktır.
3. Araştırma sonuçları belirli ölçüler içinde aynı özelliği taşıyan Türkiye'deki diğer okullar için genellenebilir.
4. Araştırmanın güvenilirliği öğretmenlerin verdiği cevapların doğruluğuyla sınırlıdır.
5. Araştırmada ele alınan konular ankete İş Eğitiminin amaç, yöntem, uygulama, araç-gereç, derse verilen değer boyutlarıyla yansıtılmıştır.

6. Araştırma İlköğretim okullarının dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarında görev yapan İş Eğitimi öğretmenleriyle sınırlandırılmıştır. Bu öğretmenlerin grubun bütününe temsil ettiği kabul edilmiştir.

7. Ankette sorulan kırk bir soruyla öğretmenlerin İş Eğitimi derslerinin etkililiğine ilişkin görüşleri alınarak İş Eğitiminin amaçlarına ulaşmasına katkı sağlayacağı kabul edilmiştir.

3.8. Tanımlar

İlköğretim Okulu, Milli Eğitim Bakanlığı sekiz yıllık kesintisiz eğitim kapsamı içerisindeki okullar.

Öğretmen, İlköğretim Okullarında halen görev yapmakta olan ve İş Eğitimi derslerine giren öğretmenler.

İş Eğitimi dersleri, İş ve Teknik, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret bölümleri ve bu bölümlere ait ünite ve projelerden oluşan, İlköğretim Okullarında dördüncü sınıftan sekizinci sınıfa kadar okutulan derslerdir.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

İş Eğitimi derslerinin teorik boyutu incelendikten sonra uygulamadaki durumunu görmek amacıyla; Sakarya İli (Merkez, İlçe, Belde, Köy) bazında örneklem alınarak anket uygulaması yapılmıştır. Bu bölümde İş Eğitimi öğretmenlerine uygulanan anket sonuçları alt problemler de dikkate alınarak yorumlanmıştır. Buna göre, anketten elde bulgular araştırmanın hipotezleri ışığında değerlendirilecektir. Anket soruları Ek-2' de verilmiştir.

4.1. Araştırmada rneklemi Oluşturan Okullar ve ğretmenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okulun bulunduğu merkez, öğretmenin branş ğretmeni olup olmadığı, okulda İş Eğitimi derslerinden hangilerinin okutulduğu ile ilgili sorulara verilen cevaplar, ulaşılan bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.1. İlköğretim Okulunun bulunduğu merkeze ilişkin tablo.

Okulun bulunduğu merkez	Frekans	Yüzde
İl	45	70
İlçe	14	22
Kasaba	3	5
Köy	2	3
Toplam	64	100

Ankete katılan 45 ğretmen (%70) ilde, 14 ğretmen (%22) ilçede, 3 ğretmen (%5) kasabada, 2 ğretmen ise (%3) köyde bulunan İlköğretim okullarında görev yapmaktadır (Bkz. Tablo 4.1.).

Araştırmada rneklem evreni temsil edebilir olmalıdır. Bundan dolayı il, ile, kasaba ve köy İlköğretim okullarında İş Eğitimi derslerinin etkililiğine ilişkin ğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla bu merkezlerde derslere giren öğretmenlere anket uygulanmıştır.

Tablo 4.2. İş Eğitimi ğretmenlerinin branş veya branş dışı olmasına ilişkin tablo.

Öğretmenlerin branş durumu	Frekans	Yüzde
Branş öğretmeni	41	64
Branş dışı öğretmen	23	36
Toplam	64	100

Ankete katılan 41 öğretmen (%64) branş öğretmenidir, 23 öğretmen (36) ise branş öğretmeni değildir (Bkz. Tablo 4.2.).

İş Eğitimi derslerine giren öğretmenlerin 1/3'ü branş, 2/3'ü branş dışıdır. Branş dışından resim, sınıf, din kültürü ve ahlak bilgisi, fen bilgisi, matematik, beden eğitimi öğretmenleri veya ders saati az olan herhangi branştan bir öğretmen bu derslere girmektedirler. Bu branşlar içinde resim öğretmenleri İş Eğitimi derslerini yan alanları olarak görmekte ve dersin uygulanmasında daha başarılı olmaktadır.

Resim hariç diğer branş dışı öğretmenlerin, İş Eğitimi derslerine yönelik hiçbir kurs görmeden, kendileriyle bir zümre çalışması veya rehberlik yapılmadan derse girmiş olmaları; bilgi, beceri, sabır ve özveri gerektiren bu derslerin amacına ulaşmasına engel olmaktadır.

Tablo 4.3. İlköğretim Okulunda İş Eğitimi derslerinden hangilerinin okutulduğuna ilişkin tablo.

Okutulan dersler	Frekans	Yüzde
İş ve Teknik	37	46
Tarım	15	19
Ticaret	13	16

Ev Ekonomisi	15	19
Toplam	80	100

Ankete katılan öğretmenlerin görev yaptığı okullardan 37' sinde (%46) İş ve Teknik tercih edilmekte, sonra bunu 17 okul ile (%19) Ev Ekonomisi ve Ticaret eşit oranda takip etmekte, en az uygulanan 13 okulla (%16) Tarım dersi olmaktadır (Bkz. Tablo 4.3.).

İş Eğitimi programına göre dönüşümlü program uygulamasıyla, bu derslerin tamamının okutulması gerekirken, yeterli sayıda branş öğretmeni ve işlik (atölye) olmaması gibi nedenlerle tamamı uygulanamamaktadır. İş ve Teknik öğretmenlerinin diğer alanlara göre daha fazla olması, okullarda işliklerin büyük kısmının İş ve Tekniğe ayrılması, uygulama imkanının fazla olması ve bu nedenle öğrencilerin ilgisini daha çok çekmesi gibi sebeplerle bu ders daha çok tercih edilmektedir.

Tarım dersleri, uygulama alanlarının olmayışı nedeniyle sınıfta işlenmekte ve teoriden ileri gidilemediği için en az tercih edilmektedir. Dönüşümlü program her dersin uygulanma zorunluluğu olmadığı en az iki dersin dönüşümlü olarak uygulanmasının yeterli görülmesi Tarım dersinin az tercih edilmesinin diğer bir nedenidir.

4.2. İş Eğitimi Programına(müfredat) İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İş Eğitimi dersi programının yeterliliği, uygulanabilirliği, amaçların ne ölçüde gerçekleştirilebildiği, ders saatlerinin yeterliliği, öğrenci seviyesine uygunluğu, program içeriğinin öğrenci ihtiyaçlarını karşılamada yeterliliği, konuların diğer derslerde görülen konuların bir tekrarı olup olmadığı ile ilgili sorulara verilen cevaplar, ulaşılan bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.4. İş Eğitimi dersi programının (müfredat) yeterli olup olmadığına ilişkin tablo.

Müfredat programı yeterli mi?	Frekans	Yüzde
Hayır	16	25
Kısmen	26	41
Oldukça	18	28
Tamamıyla	4	6
Toplam	64	100

Ankete katılan öğretmenlerden 16'sı (%25) İş Eğitimi dersi programını hiç yeterli bulmamakta, 26'sı (%41) kısmen yeterli bulmakta, 18'i (%28) oldukça yeterli bulmakta, 4'ü (%6) tamamıyla yeterli bulmaktadır (Bkz. Tablo 4.4).

Yukarıda görüldüğü gibi öğretmenlerin çoğunluğu (%66) İş Eğitimi programını yetersiz veya kısmen yeterli bulmaktadır. Programın hazırlanması sırasında ekonomiklik, uygulanabilirlik, öğrenci ihtiyaçları, çevre şartları gibi ilkeler göz önüne alınmadığı için öğretmenler tarafından yetersiz bulunmaktadır. Bu nedenle İş Eğitimi öğretmenleri birçok üniteyi uygulama fırsatı bulamamaktadır. Programı tamamıyla yeterli ve oldukça yeterli bulan öğretmenler ise (%34), genelde branş dışı öğretmenlerden oluşmaktadır. Çünkü bu öğretmenler kolayca uygulayabilecekleri birkaç üniteyi seçip sadece bu üniteleri işlemektedirler.

Tablo 4.5. İş Eğitimi dersi programındaki amaçların ne ölçüde gerçekleştirilebilir olduğuna ilişkin tablo.

Amaçlar ne ölçüde gerçekleştirilebilir?	Frekans	Yüzde
Hayır	7	11
Kısmen	39	63

Oldukça	12	19
Tamamıyla	4	7
Toplam	62	100

Ankete katılan öğretmenlerin 7' si (%11) İş Eğitimi programında yer alan amaçları gerçekleştirilebilir bulmamakta, 39' u (%63) kısmen, 12' si (%19) oldukça, 4' ü (%7) tamamıyla gerçekleştirilebilir bulmaktadır (Bkz. Tablo 4.6.). Öğretmenler çoğunluğu amaçların kısmen gerçekleştirilebilir olduğunu belirtmektedirler.

İş Eğitiminin amaçları arasında iş hayatını ve meslekleri tanıma maddesi yer almaktadır. Ancak üniteler işlenirken konu ile ilgili meslek tanıtımına yeterince yer verilmemektedir. Bu durum amaçlar belirlenirken gerçekçi olunmadığını göstermektedir.

Dördüncü ve beşinci sınıflarda İş Eğitimi derslerine genelde branş dışı öğretmenlerin girmesi ve derslerin sınıfta geçmesi, programda dördüncü ve beşinci sınıflar için yer alan amaçların gerektiği gibi gerçekleştirilmesini mümkün kılmamaktadır.

Tablo 4.6. Öğretmenlerin dönerli (dönüşümlü) programdan memnun olup olmadıklarına ilişkin tablo.

Dönerli programdan memnun musunuz?	Frekans	Yüzde
Hayır	12	21
Kısmen	10	17
Oldukça	23	40
Tamamıyla	13	22

Toplam	58	100
--------	----	-----

12 (%21) hayır, 10 (%17) kısmen cevapları dönüşümlü programın nasıl uygulanacağını bilinmediğini ve yanlış uygulandığını göstermektedir (Bkz. Tablo 4.7.).

Okulda bir tek İş Eğitimi öğretmeni varken dönüşümlü programı uygulamak amacıyla, birer ay ara ile aynı sınıfa farklı dersler verilmektedir.

İş Eğitimi programında İş ve Teknik, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret derslerinin altıncı sınıf ikinci dönemden itibaren dönüşümlü olarak uygulanacağı yer almaktadır. Çevre şartlarına göre bu derslerden en az ikisinin uygulanma zorunluluğu vardır. Ancak bu durum okul idaresi ve özellikle branş dışı öğretmenlerce pek dikkate alınmadığı için farklı uygulamalar ortaya çıkmaktadır.

İş Eğitimi dersine giren öğretmenlerin 23' ü (%40) oldukça, 13' ü (%22) tamamıyla dönüşümlü programdan memnun olduklarını ifade etmektedirler (Bkz. Tablo 4.7.).

Tablo 4.7. İş Eğitimi dersi için ayrılan ders saatlerinin yeterli olup olmadığına ilişkin tablo.

Ders saati yeterli mi?	Frekans	Yüzde
Hayır	16	25
Kısmen	11	17
Oldukça	19	30
Tamamıyla	18	28

Toplam	64	100
--------	----	-----

Ankete cevap veren öğretmenlerin 16' sı (%25) İş Eğitimi için ayrılan ders saatlerini yeterli bulmamakta, 11' i (%17) kısmen, 19' u (%30) oldukça, 18' i (%28) tamamıyla yeterli bulmaktadır (Bkz. Tablo 4.8.).

İş Eğitimi programında ders süresi üç saat ve blok olarak öngörülmektedir. Öğretmenlerin yaklaşık yarısı (%58), dersleri üç saat blok olarak uyguladığı için oldukça ve tamamıyla cevaplarını vererek ayrılan ders saatinin yeterli olduğunu göstermektedirler.

Dersin uygulaması 2+1 veya 1+1+1 şeklinde olanlar ise ders saatini yetersiz veya kısmen yeterli (%42) bulmaktadır. Çünkü derste yapılacak faaliyetlere bir ön hazırlık gerekmekte, ders bitiminde de çalışmaların toparlanması ve ortamın düzenlenmesi zaman almaktadır.

Tablo 4.8. Öğretmenlerin İş Eğitimi dersi konularını öğrenci seviyesine uygun bulup bulmadıklarına ilişkin tablo.

Konuları öğrenci seviyesine uygun buluyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Hayır	10	16
Kısmen	22	34
Oldukça	28	44
Tamamıyla	4	6

Toplam	64	100
--------	----	-----

Öğretmenlerden 10' u (%16) İş Eğitiminde yer alan konuları öğrenci seviyesine hiç uygun bulmamaktadır.22 öğretmen (%34) kısmen uygun bulmakta, 28 öğretmen (%44) oldukça uygun bulmakta, 4 öğretmen ise (%6) tamamıyla uygun bulmaktadırlar (Bkz. Tablo 4.13.).

Kitaplarda kullanılan dil öğrencinin kolaylıkla anlayacağı şekilde değildir. Programda işlikte bile kolayca uygulanamayacak üniteler bulunmaktadır. Örneğin, kaynak işleri, yapıcılık, sıhhi tesisat, bazı elektrik işleri gibi. Bu durumda öğretmenler çevre şartları ve imkanlara göre uygulayabilecekleri, öğrencinin yapabileceği, aile bütçesine uygun üniteleri seçmektedir.

Öğrencinin yaratıcı, yapıcı, araştırmacı yönünü ön plana çıkaracak tasarımlara ünitelerde fazla yer verilmemektedir.

İş ve Teknik derslerinde öğrencilerin çizim problemi yaşamaması için, teknik resim uygulamalarının, dördüncü ve beşinci sınıf seviyesine indirgenip, konunun işlenmesine başlanması gerekmektedir.

Tablo 4.9. İş Eğitimi programı içeriğinin öğrenci ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olup olmadığına ilişkin tablo.

Program içeriği yeterli mi?	Frekans	Yüzde
Hayır	14	22
Kısmen	30	47
Oldukça	18	28
Tamamıyla	2	3

Toplam	64	100
--------	----	-----

“İş Eğitimi programının içeriği öğrenci ihtiyaçlarını karşılamada yeterli mi?” sorusuna 14 öğretmen (%22) hayır, 30 öğretmen (%47) kısmen cevaplarını vermiştir. Toplam 44 öğretmen (%69) program içeriğini öğrenci ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz yada kısmen yeterli bulmaktadır. Oldukça yeterli bulanlar 18 (%28), tamamıyla yeterli bulanlar ise 2 (%3) kişidir (Bkz. Tablo 4.16.).

Bu durum, programda değişiklik yapılması gerektiğini göstermektedir. Öğretmenlerin İş Eğitimi programını kısmen yeterli veya yetersiz bulmasının sebebi çevre şartlarının yetersizliği ve öğrenci ihtiyaçları göz önüne alınmadan hazırlanmış olmasıdır. Gelişen, değişen dünya koşullarına göre derslerde işlenecek konuların ve ünitelerin sürekli yenilenmesi gerekmektedir.

Tablo 4. 10. İş Eğitimi derslerindeki konuların, diğer derslerde görülen konuların bir tekrarı niteliğinde olup olmadığına ilişkin tablo.

Konular diğer derslerin tekrarı niteliğinde mi?	Frekans	Yüzde
Hayır	27	43
Kısmen	28	44
Oldukça	6	10
Tamamıyla	2	3

Toplam	63	100
--------	----	-----

İş Eğitimi dersinde görülen konuların diğer derslerde görülenlerin bir tekrarı olmadığını öğretmenlerden 27'si (%43) hayır diyerek belirtmektedir. 28' i (%44) kısmen, 6' sı (%10) oldukça, 2' si (%3) tamamıyla bir tekrar niteliğinde olduğunu söylemektedir (Bkz. Tablo 4.30.).

Özellikle altıncı sınıf birinci yarıyılıda okutulan ortak üniteler öğretmenler tarafından diğer derslerin tekrarı olarak görülmektedir. Öğretmenler İş Eğitimi dersinde teorik konuların öğrencilere sıkıcı geldiğini, öğrencilerin daha çok uygulamaya yönelik faaliyetler yapmak istediklerini ifade etmektedirler.

4.3. İş Eğitimi Programının İşleyiş ve Uygulama Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İş Eğitimi dersinin programda yer aldığı gibi uygulanabilirliği, öngörülen davranışların ne ölçüde kazandırılabilirdiği, öğrenci ihtiyaçlarına göre programda değişiklik yapıp yapılamadığı, yeni konulara yer verilip verilemediği, en çok hangi dersle ilgili proje çalışması yapılmak istendiği, ders araç-gereçlerinin aile bütçesine uygunluğu ile ilgili sorulara verilen cevaplar, ulaşılan bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.11. İş Eğitimi dersinin programda yer aldığı gibi uygulanıp uygulanmadığına ilişkin tablo.

Ders, programdaki gibi uygulanabiliyor mu?	Frekans	Yüzde
Hayır	20	32
Kısmen	36	58
Oldukça	4	7
Tamamıyla	2	3

Toplam	62	100
--------	----	-----

Anket uygulanan öğretmenlerin İş Eğitimi dersi programda yer aldığı gibi uygulanabiliyor mu? Sorusuna hayır diyenler 20 kişi (%32), kısmen diyenler 36 kişi (%58), oldukça diyenler 4 kişi (%7), tamamıyla diyenler 2 kişidir (%3) (Bkz. Tablo 4.5.).

İş Eğitiminin programda yer aldığı gibi oldukça ve tamamıyla uygulanabildiğini belirten öğretmenlerin sayısı sadece 6 (%10)dır. Bu durum dersin programda belirtildiği gibi uygulanamadığını göstermektedir.

Yeterli branş öğretmeni olmayışı, işlik sayısının çok az olması, olanların da malzeme açısından eksikliği, aile bütçesine ek yük getirmesi, programın (müfredat) geniş kapsamlı ve karmaşık yapıda olması, uygulamalı örneklere yer verilmeyişi İş Eğitimi programının istendiği gibi uygulanmasını zorlaştırmaktadır.

Tablo 4.12. İş Eğitimi dersinde öngörülen davranışların kazandırılabilirliğine ilişkin tablo.

Öngörülen davranışlar kazandırılabilir mi?	Frekans	Yüzde
Hayır	7	11
Kısmen	29	45
Oldukça	24	38
Tamamıyla	4	6

Toplam	64	100
--------	----	-----

Ankete katılan öğretmenlerden 7' si (%11) İş Eğitimi dersinde öngörülen davranışların hiç kazandırılmadığını belirtmektedir. 29 öğretmen (%45) öngörülen davranışların kısmen kazandırılabilirdiğini, 24 öğretmen (%38) öngörülen davranışların oldukça kazandırılabilirdiğini, 4 öğretmen ise (%6) öngörülen davranışların tamamıyla kazandırılabilirdiğini belirtmektedir (Bkz. Tablo 4.14.).

Programın uygulanmasındaki yetersizlikler, branş öğretmenlerinin az olması, bazı okullarda dersin 2+1 saat yada 1+1+1 saat şeklinde uygulanması, işliklerin yetersiz olması gibi nedenlerle, İş Eğitimi programında öngörülen davranışlar tamamıyla kazandırılmamaktadır.

Tablo 4.13. Öğretmenlerin İş Eğitimi programını çevre şartlarına göre ne ölçüde şekillendirebildiklerine ilişkin tablo.

Programı çevreye göre şekillendirebiliyor musunuz	Frekans	Yüzde
Hayır	7	11
Kısmen	29	45
Oldukça	21	33
Tamamıyla	7	11

Toplam	64	100
--------	----	-----

Öğretmenlerin 7' si (%11) İş Eğitimi programını çevre şartlarına göre şekillendiremediklerini, 29' u (%45) kısmen, 21' i (%33) oldukça, 7' si ise (%11) tamamıyla şekillendirebildiklerini belirtmektedir (Bkz. Tablo 4.15.).

Okul imkanları, öğrencilerin ekonomik ve sosyo-kültürel şartları dikkate alınarak konuların seçiminde ve işlenmesinde değişiklikler yapılmaktadır. Öğretmenler daha ucuz malzeme kullanarak üniteleri uygulamaya çalışmakta, yeni ünite ilave etmemektedirler. Sadece mevcut ünitelerde çevre şartlarını göz önüne alarak esnek davranmaktadırlar.

Tablo 4.14. Öğretmenlerin İş Eğitimi dersinde öğrenci ihtiyaçlarına göre programın uygulanmasında değişiklikler yapabilmelerine ilişkin tablo.

Uygulamada değişiklik yapabiliyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Hayır	7	11
Kısmen	27	42
Oldukça	21	33
Tamamıyla	9	14

Toplam	64	100
--------	----	-----

Ankete cevap veren 7 öğretmen (%11) İş Eğitimi dersinde öğrenci ihtiyaçlarına göre programın uygulanmasında değişiklikler yapamadıklarını belirtmektedir. 27 öğretmen (%42) kısmen, 21 öğretmen (%33) oldukça, 9 öğretmen (%14) tamamiyle değişiklik yapabildiklerini belirtmektedir (Bkz. Tablo 4.28.).

Öğretmenlerden çok azı (%11) dersleri uygularken programda değişiklik yapmadığını vurgulamaktadır. Diğer büyük bir kısmı (%89) ise öğrenci ihtiyaçlarını ve çevre şartlarını göz önünde bulundurarak programda değişiklik yaptıklarını belirtmektedirler.

Öğretmenler İş Eğitimi programındaki paket ünitelerin bazılarını uygulanabilir buldukları için aynen almakta, bazılarında ise kısmen değişiklik yapmakta yada kendileri yeni paket üniteler hazırlayarak uygulamaktadırlar. Bu durum dersin etkililiğini arttırmak için İş Eğitimi programında değişiklikler yapılması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 4.15. Öğrenci ihtiyaçlarına göre yeni konulara yer verilip verilemediğine ilişkin tablo.

Yeni konulara yer verebiliyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Hayır	5	8
Kısmen	30	47
Oldukça	22	34
Tamamiyle	7	11

Toplam	64	100
--------	----	-----

Öğrenci ihtiyaçlarına göre yeni konulara yer veremeyen 5 kişidir (%8). Yeni konulara kısmen yer verebilen 30 kişi (%47), oldukça yer verebilen 22 kişi (%34), tamamıyla yer verebilen 7 kişidir (%11) (Bkz. Tablo 4.29.).

İş Eğitimi programında esnek davranılabileceği ilkesinden hareketle öğretmenler dersleri programda yer aldığı gibi aynen uygulamamaktadır. Eğitim olanakları, çevre şartları, toplam maliyet, uygulama kolaylığı ve öğrenci ihtiyaçları gibi durumları dikkate alarak yeni konulara yer verebilmektedirler. Yeni konulara yer veremeyen öğretmenler çok az bir oranı teşkil etmektedir (%8).

Tablo 4.16. Sekizinci sınıf ikinci dönemde öğrencilerin en çok hangi dersle ilgili proje çalışması yapmak istediklerine ilişkin tablo.

Öğrenciler hangi dersle ilgili proje yapmak istiyor?	Frekans	Yüzde
İş ve Teknik	42	78
Ev Ekonomisi	7	13
Tarım	1	2
Ticaret	4	7

Toplam	54	100
--------	----	-----

Ankete katılan öğretmenlerden 42'si (%78) öğrencilerin İş ve Teknik, 7'si (%13) Ev Ekonomisi, 1'i (%2) Tarım ve 4'ü (%7) Ticaret dersinden proje çalışması yapmak istediğini belirtmişlerdir (Bkz. Tablo 4.31.).

Proje üretme ünitesi yedinci ve sekizinci sınıf yanında öğrencinin yaş grubuna uygun seviyede diğer sınıflarda da uygulanmalıdır. Yapılacak proje çalışmaları, hazır proje setleriyle değil öğretmen rehberliğinde olarak öğrencinin planladığı işlerden yapılmalıdır.

Öğrencinin merak ve ilgisini çektiği için daha çok İş ve Teknik dersi ile ilgili proje çalışması yapmak istemektedirler. Proje çalışması yapmak istenilen ikinci ders, Ev ekonomisi dersidir. Üretilen projenin daha sonra günlük hayatta kullanılabilir olması bu dersten proje yapmaya öğrencileri teşvik etmektedir. Ticaret ve Tarım derslerinden yapılan projeler soyut olmaktan ileri gidemedikleri için bu dersler, proje çalışmalarında fazla tercih edilmemektedir.

Tablo 4.17. İş Eğitimi araç-gereçlerinin, öğrencinin aile bütçesine uygun olup olmadığına ilişkin tablo.

Araç-gereçler öğrencilerin aile bütçesine uygun mu?	Frekans	Yüzde
Hayır	10	16
Kısmen	32	51
Oldukça	13	20
Tamamıyla	8	13

Toplam	63	100
--------	----	-----

İş Eğitimi araç- gereçlerini 10 öğretmen (%16) aile bütçesine uygun bulmamaktadır. 32 öğretmen (%51) kısmen, 13 öğretmen (%20) oldukça, 8 öğretmen (%13) tamamıyla uygun bulmaktadır (Bkz. Tablo 4.32.).

İş Eğitimi dersi malzemeleri artık malzemeler kullanıldığında maliyeti az olduğu için aile bütçesine uygun olmakta, hazır proje setleri kullanıldığında ise aile bütçesine uygun olmamaktadır.

Okul öğrencilerinin sosyoekonomik düzeyleri düşük olduğu yerlerde malzemeler pahalı gelmekte ve alınamamaktadır. Bu nedenle bazı ünitelerin projelerini, daha basit uygulama yoluna gidilmektedir.

4.4. İş Eğitimi Uygulama Dersliği(işlik-atölye) İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

İş Eğitimi dersi işliğı olup olmadığı, hangi derslerin işliğinin bulunduğu, İş Eğitimi dersinin nerede uygulandığı, işliklerin malzeme açısından yeterli zenginlikte olup olmadığı sorularına verilen cevaplar, ulaşılan bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.18. İş Eğitimi uygulama dersliği (atölye-işlik) olup olmadığına ilişkin tablo.

Okulunuzda işlik var mı?	Frekans	Yüzde
Hayır	42	68
Evet	22	32
Toplam	64	100

Ankete cevap veren öğretmenlerden işliğı olanların sayısı 42 (%34), işliğı olmayanların sayısı 22'dir (%66) (Bkz. Tablo 4.9.).

Yani üç öğretmeninden ikisinin işliğı bulunmamaktadır. İşliğı olmayanlar, uygulamaları sınıfta yapmak zorunda oldukları için çalışmalar basit ve yüzeysel kalmakta, bazı üniteler uygulanmamaktadır. İş Eğitimi programına göre dönüşümlü olarak dört ayrı işlikte faaliyetler yürütülmelidir. Ancak bu gerçekleştirilememektedir.

Tablo 4.19. İş Eğitimi derslerinden hangilerinin uygulama dersliğinin (atölye-işlik) olduğuna ilişkin tablo.

Okulunuzda hangi derslerin işliğı var?	Frekans	Yüzde
İş ve Teknik	17	76
Ev Ekonomisi	4	19
Tarım	0	0
Ticaret	1	5
Toplam	22	100

İş Eğitimi dersleri olan İş ve Teknik, Ev Ekonomisi, Tarım ve Ticaret' e ait ayrı işliklerin bulunması gerekmektedir. Anket uygulanan okullarda İş ve Teknik işliğı 17 adet (%76), Ev Ekonomisi işliğı 4 adet (%22), Ticaret işliğı 1 adet (%5) bulunmaktadır. Ne yazık ki hiçbir okulda Tarım işliğı yada uygulama alanı bulunmamakta (%0), bu da dersin teorikten pratiğe dönüştürülemediğini göstermektedir (Bkz. Tablo 4.10.).

Tarım dersi için köy ve beldelerde uygulama bahçeleri, şehir ve ilçelerde ise küçük de olsa sebze ve süs bitkilerinin yetiştirileceğı seralar oluşturmak mümkün iken bu yönde çaba gösterilmemektedir. İş ve Teknik ile Ev Ekonomisi, Tarım ve Ticaret derslerine göre işlik sayıları daha fazla olduğundan İş Eğitimi içerisinde daha etkin hale gelmektedirler.

Tablo 4.20. Öğretmenlerin İş Eğitimi dersini uyguladıkları yere ilişkin tablo.

İş Eğitimi dersini nerede uyguluyorsunuz?	Frekans	Yüzde
Sınıf	43	68
İşlik (Atölye)	20	32
Toplam	63	100

İş Eğitimi dersine giren öğretmenlerin 43'ü (%68) İş Eğitimi dersini sınıf içinde uyguladıklarını, 20' si (%32) ise işlikte (atölye) uyguladıklarını belirtmişlerdir (Bkz. Tablo 4.11.).

Bu durum okullarda işlik (atölye) sayısının ne kadar yetersiz olduğunu göstermektedir. Uygulamaya dönük olarak işlikte yapılması gereken derslerin sınıf ortamında uygulanması dersin verimini azaltmaktadır. Tarım dersinin uygulama işliği olmadığı için tamamen teorik işlenmektedir.

Tablo 4.21. Öğretmenlerin İş Eğitimi uygulama dersliğini (Atölye) malzeme açısından yeterli zenginlikte bulup bulmadıklarına ilişkin tablo.

İşlikler malzeme açısından yeterli zenginlikte mi?	Frekans	Yüzde
Hayır	24	80
Kısmen	5	17
Oldukça	1	3
Tamamıyla	0	0
Toplam	30	100

Ders yapmak için atölyesi bulunan öğretmenlerin anket sorusuna verdiği cevaplarla İş Eğitimi işliklerini (atölye) 24'ü (%80) hiç yeterli bulmamakta, 5' i (%17) kısmen yeterli bulmakta, 1'i (%3) oldukça yeterli bulmaktadırlar. İş Eğitimi programında yer aldığı şekilde gerekli malzeme ve donanıma tamamiyle sahip işlikleri olduğunu belirten görülmemektedir (%0) (Bkz. Tablo 4.12.).

Bu durum İş Eğitimi derslerinin etkili bir şekilde uygulanamamasının nedenlerinden birinin yeterli araç-gereç ve donanıma sahip işliklerin bulunmaması olduğunu göstermektedir.

4.5. İş Eğitimi Ders Kitabı, Kaynak ve Yardımcı Kitap Konusundaki Bulgular ve Yorumlar

İş Eğitimi dersi işlenirken yararlanılan kaynaklar, kaynak kitapların yeterliliği, hangi kitabın okutulacağı konusunda problem yaşanıp yaşanmadığı, uygulamaya yönelik yardımcı kitapların olup olmadığı, ders kitaplarından çıkarılması gereken konu olup olmadığı, konuların sadeleştirilip bir kitap altında birleştirilmesini isteyip istemedikleri ile ilgili sorulara verilen cevaplar, ulaşılan bulgular ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.22. Öğretmenlerin İş Eğitimi dersini işlerken yararlandıkları kaynaklara ilişkin tablo.

Hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?	Frekans	Yüzde
Kitap	48	39
Ders notu	14	11
Hazır proje seti	30	24
Artık malzemeler	32	26
Toplam	124	100

Öğretmenlerin 48' i (%39) kitaplardan, 14' ü (%11) ders notlarından, 30' u (%24) hazır proje setlerinden, 32' si (%26) artık malzemelerden yararlandıklarını belirtmektedirler (Bkz. Tablo 4.22.).

Bunlardan hazır proje setleri öğrencinin yaratıcı kişiliğinin gelişmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Ancak kitapta uygulama örneklerine az yer verilmesi, sergilerde daha çok ürün ortaya koyma çabası, öğretmenleri, hazır proje setlerine yönlendirmektedir. Bu da öğrencilerin yapıcı yaratıcı düşüncelerinin körelmesine, hazırcılığa alışmasına ve ekonomik açıdan da maliyetin artmasına sebep olmaktadır.

Hazır proje setlerini uygun bulmayan öğretmenler, öğrencileri artık malzemeler kullanmaya yöneltmektedirler. Artık malzeme kullanımı öğrencileri yaratıcı düşünmeye yönlendirmekte ve maliyet açısından daha ucuza mal olmaktadır.

Tablo 4.23. İş Eğitimi ile ilgili yeterli kaynak kitap olup olmadığına ilişkin tablo.

Kaynak kitap var mı?	Frekans	Yüzde
Hayır	23	36
Kısmen	27	42
Oldukça	12	19
Tamamıyla	2	3
Toplam	64	100

Öğretmenlerin 23' ü (%36) kaynak kitapları hiç yeterli bulmamakta, 27' si (%42) kısmen yeterli bulmaktadır. Öğretmenlerden 12' si (%19) kaynak kitapları oldukça yeterli bulmakta, 2' si (%3) ise tamamıyla yeterli bulmaktadır (Bkz. Tablo 4.23.).

Yeterli kaynak kitap bulunmadığı için öğretmenler ders kitaplarıyla sınırlı kalmaktadırlar. Öğretmenler; bol örnekli, açıklamalı, uygulamalı ve sadeleştirilmiş kaynak kitaplara ihtiyaçları olduğunu belirtmektedirler. İş Eğitimi öğretmenlerinden, yaptığı örnek çalışmalarını kitaplaştırarak diğer öğretmenlerin de yararına sunması istenmektedir.

Tablo 4.24. Okutulacak kitap konusunda problem yaşanıp yaşanmadığına ilişkin tablo.

Kitap konusunda problem yaşıyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Hayır	34	54
Kısmen	13	20
Oldukça	13	20
Tamamıyla	4	6
Toplam	64	100

Hangi kitabı okutacakları konusunda problem yaşıyor yaşımadıkları şeklindeki soruya 34 öğretmen (%54) hayır, 13 öğretmen (%20) kısmen, 13 öğretmen (%20) oldukça, 4 öğretmen (%6) tamamıyla cevaplarını vermişlerdir (Bkz. Tablo 4.24.).

Yeterli çeşitlilikte kitap bulunmadığı için, hangi kitabın seçileceği konusunda öğretmenlerin çoğunluğu problem yaşamamaktadır.

Tablo 4.25. İş Eğitimi ile ilgili uygulamaya yönelik yardımcı ders kitaplarının olup olmadığına ilişkin tablo.

Uygulamaya yönelik yardımcı ders kitabı var mı?	Frekans	Yüzde
Hayır	29	45
Kısmen	26	41
Oldukça	9	14
Tamamıyla	0	0
Toplam	64	100

Ankete katılan öğretmenlerden İş Eğitimi ile ilgili uygulamaya yönelik yardımcı ders kitaplarının olmadığını söyleyen 29 kişi (%45), kısmen var olduğunu söyleyen 26 kişidir (%41). 9 kişi (%14) oldukça var olduğunu söylemiştir. Tamamıyla var olduğunu söyleyen bulunmamaktadır (%0) (Bkz. Tablo 4.25.).

Açıklamalı, bol örnekli, maliyeti belirten, yardımcı ders kitabı yeterince bulunmamaktadır. Uygulamaların ünite dergisi şeklinde basılıp okullara tavsiye edilmesi uygun olacaktır. İş Eğitimi ders kitaplarında uygulamalara fazla yer ayrılması uygulamaya yönelik yardımcı ders kitabı ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 4.26. İş Eğitimi ders kitaplarından çıkarılması gereken konular olup olmadığına ilişkin tablo.

Ders kitabından çıkarılması gereken konular var mı?	Frekans	Yüzde
Hayır	9	14
Kısmen	40	63
Oldukça	13	20
Tamamıyla	2	3
Toplam	64	100

İş Eğitimi derslerinden çıkarılması gereken konu bulunmadığını belirten 9 kişidir (%14). 40 kişi (%63) ders kitaplarından kısmen çıkarılması gereken konular bulunduğunu, 13 kişi (%20) oldukça konunun çıkarılması gerektiğini, 2 kişi de (%3) tamamıyla çıkarılması gereken konular bulunduğunu belirtmişlerdir (Bkz. Tablo 4.26.).

İş Eğitimi derslerinde çevre şartları göz önünde tutulduğunda uygulanamayan konular bulunmaktadır. Bunlar hemen hemen hiçbir okulda uygulanamamaktadır. Örneğin, sıhhi tesisat, yapıcılık gibi konular, okul imkanlarıyla gerçekleştirilemeyecek özelliktedir. Bu ünitelerin uygulanması için ne alan, ne de araç ve gereç bulunmaktadır. Bu şekildeki bir kısım konunun kitaptan çıkarılması uygun olacaktır.

Tablo 4.27. Öğretmenlerin, konuların sadeleştirilip bir kitap altında birleştirilmesini isteyip istemediklerine ilişkin tablo.

Bir kitapta birleştirilmesini ister misiniz?	Frekans	Yüzde
Hayır	5	8
Evet	59	92
Toplam	64	100

Öğretmenlerden 59' u (%92) konuların sadeleştirilip bir kitap altında birleştirilmesini uygun görmektedirler. 5 öğretmen ise (%8) konuların sadeleştirilip bir kitap altında birleştirilmesini istememektedir (Bkz. Tablo 4.27.).

Öğretmenlerin sınırlı sayıda üniteleri işlemeleri ve iş eğitimi altındaki her dersin ayrı kitabı olması nedeniyle karmaşa yaşanmaktadır. Bunun için her dersten en çok uygulanırlığı olan ünitelerin seçilip tek bir kitap haline getirilmesi gerekmektedir.

4.6. İş Eğitimi Dersinin Mesleğe Yönlendirmedeki Etkisine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İş Eğitimi dersinin öğrenciyi mesleğe yönlendirmedeki etkililiği, öğrencilerin yeteneklerinin kaydedileceği bilgi takip formunun gerekliliği, mesleğe yönlendirmede öğretmen görüşlerinin alınıp alınmadığı, konular işlenirken meslek tanıtımına yer verilip verilmediği, meslek tanıtımı amacıyla okul ve çevre gezileri düzenlenip düzenlenmediği ile ilgili sorulara verilen cevaplar, ulaşılan bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.28. Şu anda uygulanan İş Eğitimi dersinin öğrenciyi mesleğe yönlendirmede etkili olup olmadığına ilişkin tablo.

İş Eğitimi dersi mesleğe yönlendirmede etkili mi?	Frekans	Yüzde
Hayır	20	32
Kısmen	27	42
Oldukça	13	20
Tamamıyla	4	6
Toplam	64	100

Şu anda uygulanan İş Eğitimi derslerinin öğrencileri mesleğe yönlendirmedeki etkisine 20 öğretmen (%32) hayır, 27 öğretmen (%42) kısmen diyerek etkili olmadığını göstermektedirler. Oldukça etkili olduğunu söyleyen 13 öğretmen (%20), tamamıyla etkili olduğunu söyleyen 4 öğretmendir (%6) (Bkz. Tablo 4.17.).

İş Eğitimi programında iş hayatını ve meslekleri tanıyabilme, çeşitli iş ve mesleklerin önemini kavrayabilme gibi amaçlar belirtilmektedir. Ancak öğrencinin ilgi ve yeteneklerine göre, mesleklere yönlendirilmesi yapılabilecekken, öğrenci takibi yapılmadığı için yönlendirme gerçekleştirilememektedir.

Tablo 4.29. İş Eğitimi dersinin mesleğe yönlendirmedeki etkisini artırmak amacıyla öğrencilerin çeşitli alanlardaki yeteneklerinin kaydedileceği bilgi takip formunun (4-8. Sınıf arası) gerekliliğine ilişkin tablo.

Bilgi takip formu gerekli mi?	Frekans	Yüzde
Hayır	2	3
Kısmen	7	11
Oldukça	18	29
Tamamıyla	36	57
Toplam	63	100

Ankete katılan öğretmenlerden 2' si (%3) İş Eğitimi dersinin mesleğe yönlendirmedeki etkisini artırmak amacıyla öğrencilerin çeşitli alanlardaki yeteneklerinin kaydedileceği bilgi takip formunu gerekli görmemektedir. Bilgi takip formunu 7 öğretmen (%11) kısmen, 18 öğretmen (%29) oldukça, 36 öğretmen (%57) tamamıyla gerekli görmektedirler (Bkz. Tablo 4.18.).

İş Eğitimi dersleriyle dördüncü sınıftan sekizinci sınıfa kadar öğrencilerin yetenek ve ilgilerini tanıma fırsatı bulunmaktadır. Ancak programda öğrenci bilgi takibi yer almadığı, öğretmene bu konuda sorumluluk verilmediği için uygulanmamaktadır. Böyle bir formu gerekli görmeyenler, öğrenciyi tanıma ve yönlendirmenin sadece rehberlik servislerince yapılması gerektiğini savunmaktadırlar.

Tablo 4.30. Öğrencileri çeşitli mesleklere yönlendirmede İş Eğitimi öğretmenlerinin görüşlerine başvurulup başvurulmadığına ilişkin tablo.

Mesleğe yönlendirmede görüşleriniz alınıyor mu?	Frekans	Yüzde
Hayır	48	76
Kısmen	14	22
Oldukça	1	2
Tamamıyla	0	0
Toplam	63	100

Öğrencileri mesleklere yönlendirmede 48 öğretmen (%76) İş Eğitimi öğretmenlerinin görüşlerine hiç başvurulmadığını, 14 öğretmen (%22) kısmen başvurulduğunu

söylemektedir. Oldukça başvuruluyor diyen 1 kişi (%2) iken tamamıyla başvuruluyor diyen bulunmamaktadır (%0) (Bkz. Tablo 4.19.).

Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıktığı bu derslerde öğrenciyi daha iyi tanıyan İş Eğitimi öğretmenlerinin görüşlerine yeterince başvurulmaması, mesleklere yönlendirmenin tam anlamıyla yapılamaması sonucunu doğurmaktadır.

Tablo 4.31. İş Eğitimi ders konuları işlenirken ilgili mesleklerin tanıtımına yer verilip verilmediğine ilişkin tablo.

Meslek tanıtımına yer veriyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Hayır	4	6
Kısmen	27	42
Oldukça	26	41
Tamamıyla	7	11
Toplam	64	100

Meslek tanıtımına yer veremeyenler 4 kişidir (%6). Konular işlenirken meslek tanıtımına kısmen yer veren 27 kişi (%42), oldukça yer veren 26 kişi (%41), tamamıyla yer veren 7 kişidir (%11) (Bkz. Tablo 4.20.).

Meslek tanıtımı konularının işlenmesi sırasında yeri geldikçe yapılmaktadır. İş Eğitimi programında yer alan, “Öğrencileri meslekler hakkında bilgilendirme” amacına tam anlamıyla ulaşmamaktadır.

Öğretmenler ders kitaplarında meslek tanıtımına yeterince yer verilmediğini ve derse ayrılan sürenin ayrıntılı bir meslek tanıtımı için yetersiz olduğunu belirtmektedirler. Programda belirtildiği şekilde dersleri blok ve işliklerde uygulayan öğretmenler meslek tanıtımına oldukça yer vermektedirler.

Tablo 4.32. Meslekleri tanıtmak amacıyla okul ve çevre gezileri düzenlenip düzenlenmediğine ilişkin tablo.

Okul ve çevre gezileri düzenliyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Hayır	51	80
Kısmen	11	17
Oldukça	2	3
Tamamıyla	0	0
Toplam	64	100

Mesleklerin uygulamalı olarak tanıtılmasını sağlayan okul ve çevre gezilerinin yapılmadığını 51 öğretmen (%80) belirtmektedir. Okul ve çevre gezilerinin kısmen düzenlendiğini belirten 11 kişi (%17), oldukça düzenlendiğini belirten 2 kişidir (%3). Tamamıyla düzenlendiğini belirten ise hiç yoktur (%0) (Bkz. Tablo 4.21.).

Konu içindeki meslek tanıtımı, okul ve çevre gezileriyle desteklenmelidir. Ünitelerin uygulaması da bu geziler aracılığı ile sağlanabilir. Örneğin, çevredeki ağaçlandırma merkezleri, tavuk çiftlikleri, zirai çalışma yapan kuruluşlarla işbirliği yapıp, öğrencilere geziler düzenleyerek, Tarım dersinin uygulaması gösterilebilir.

İş ve teknik dersinde endüstri meslek liselerine ve sanayi kuruluşlarına, Ev Ekonomisi dersinde Kız Meslek Liselerine veya Halk Eğitim Merkezlerine, Ticaret dersinde Ticaret Liselerine veya bankalara iş hayatını ve meslekleri tanıma amaçlı geziler düzenlenmesi gerekmektedir.

4.7. Öğrenci, Veli ve İdare Görüşlerinin Dersin Verimine Etkisine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrenci, veli ve idarenin İş Eğitimi derslerine bakış açılarının dersin verimine etkisi ile ilgili sorulara verilen cevaplar, ulaşılan bulgular ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.33. Öğrencilerin İş Eğitimi derslerine bakışının dersin verimini etkileyip etkilemediğine ilişkin tablo.

Öğrencilerin derse bakışı verimi etkiliyor mu?	Frekans	Yüzde
Hayır	3	5
Kısmen	8	13
Oldukça	32	51
Tamamıyla	20	31

Toplam	63	100
--------	----	-----

Öğrencilerin İş Eğitimi derslerine bakışının dersin verimini etkilemediğini söyleyen öğretmen sayısı 3' tür (%5). Kısmen etkiliyor diyenler 8 (%13), oldukça etkiliyor diyenler 32 (%51), tamamıyla etkiliyor diyenler 20 (%31) kişidir (Bkz. Tablo 4.33.).

Öğrenciler, konular uygulamalı olarak işlendiğinde, dersi sevmekte, bir şeyler üretmenin mutluluğunu yaşamaktadırlar. Ortak ünitelerde, Tarım ve Ticaret derslerinin teorik işlenen ünitelerinde öğrenciler sıkılmakta, konular ilginç gelmemektedir.

Tablo 4.34. Veli ve idarenin bu derslere bakış açılarının dersin uygulanabilirliğini etkileyip etkilemediğine ilişkin tablo.

Veli ve idarenin bakışı verimi etkiliyor mu?	Frekans	Yüzde
Hayır	10	16
Kısmen	10	16
Oldukça	30	46
Tamamıyla	14	22
Toplam	64	100

Öğretmenlerden 10' u (%16) veli ve idarenin bu derslere bakış açılarının dersin uygulanabilirliğini etkilemediğini söylemektedir. Öğretmenlerden 10' u (%16) kısmen, 30' u (%46) oldukça, 14' ü (%22) tamamıyla etkilediğini belirtmektedirler (Bkz. Tablo 4.34.).

Veliler, diğ er temel derslere göre (Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler gibi), İş Eğitimi derslerini ikinci planda ve angarya dersler olarak gormekte, bu derslerin oneminin bilincinde olmadıkları için oğrencilere gereken desteği ve ilgiyi gosterememektedirler.

Okul idareleri de bu dersleri okul bütçesine ek yük getiren dersler olarak gormekte, gereken ilgi ve desteği gosterememektedir. Yeterli alan olmadığı için İş Eğitimi derslerine işlik yerleri ayrılmamaktadır. Okul idarecileri İş Eğitimi derslerinin önemini yeterince kavramış durumda değildirler.

4.8. M.E.B.'in Hizmet İçi Eğitim Programları İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

M.E.B.'in İş Eğitimi dersine giren oğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitim programı düzenleyip düzenlemediği, oğretmenlerin bu programlara katılıp katılmadıkları ile ilgili sorulara verilen cevaplar, ulaşılan bulgular ve sonuçlar aşığıda verilmiştir.

Tablo 4.35. M.E.B.'in İş Eğitimi derslerine giren oğretmenlere yönelik yeterli sayıda hizmet içi eğitim programı düzenleyip düzenlemediğine ilişkin tablo.

Yeterli hizmet içi eğitim programı düzenleniyor mu?	Frekans	Yüzde
Hayır	53	84
Kısmen	10	16
Oldukça	0	0
Tamamıyla	0	0

Toplam	64	100
--------	----	-----

Ankete katılan öğretmenlerden 53' ü (%84) M.E.B.'nin İş Eğitimi derslerine giren öğretmenlere yönelik yeterli sayıda hizmet içi eğitim programı düzenlemediğini belirtmektedir. 10 öğretmen (%16) kısmen yeterli görmektedir. Oldukça ve tamamıyla yeterli sayıda düzenlediğini söyleyen bulunmamaktadır(%0) (Bkz. Tablo 4.35.).

MEB yeterli sayıda hizmet içi eğitim düzenlememekte, düzenlediğinde ise her ilden birkaç kişi çağırılmakta, diğer öğretmenlerin haberi olmamaktadır. MEB' in düzenlediği hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenlerin buldukları ile geri geldikleri zaman seminerler düzenleyerek aldıkları bilgileri meslektaşlarına aktarmaları gerekmektedir.

Branş öğretmeni olup göreve yeni başlayacaklara, branş dışı öğretmenlere, dersle ilgili gelişmelerden haberdar etmek, bilgilendirmek amacıyla daha sık ve daha çok katılımlı hizmet içi eğitim kursları düzenlenmemektedir. Bu kurslara katılmış öğretmenler kendi bölgelerinde diğer meslektaşlarıyla zümre faaliyeti yapmamaktadırlar.

Tablo 4.36. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarına katılıp katılmadıklarına ilişkin tablo.

Hizmet içi eğt. Programına katılıyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Hayır	44	71
Kısmen	13	21
Oldukça	2	3
Tamamıyla	3	5
Toplam	62	100

Ankete cevap verenler arasında hizmet içi eğitim programlarına katılmayan 44 öğretmen (%71) bulunmaktadır. 13' ü (%21) hizmet içi eğitim programlarına kısmen, 2'si (%3) oldukça, 3' ü (%5) tamamıyla katıldıklarını ifade etmektedir (Bkz. Tablo 4.36.).

İş Eğitimi öğretmenlerinin çoğu yapılan hizmet içi eğitim kurslarına katılmamaktadır. Çok az sayıda öğretmen bu tür programlara katıldığını ifade etmektedir. Öğretmenler genelde mesleki gelişimlerini zamanla tecrübe kazanma, diğer meslektaşlarından bilgi alma şeklinde gerçekleştirmektedirler. Hizmet içi eğitim programlarının her yıl ve her ilde yapılmaması, ancak sınırlı sayıda öğretmenin katılabilmesi, tekrar katılma fırsatı verilmemesi gibi nedenlerle İş Eğitimi öğretmenlerinin hizmet içi eğitim programları yardımıyla kendilerini geliştirmelerine katkı sağlanamamaktadır.

4.9. Program Dışında Yıllık Planlara İlave Edilen Paket Üniteler ve Sergi Çalışmaları İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Programda(müfredat) yer almayan öğretmenlerin çevre şartlarını dikkate alarak yıllık planlarına ilave ettiği paket ünitelerin neler olduğu, en çok hangi paket ünitelerin uygulandığı, dersin verimliliğine ilişkin getirilen öneriler ile ilgili ankette yazılı olarak verilen cevaplar yorumlanmıştır.

Öğretmenlerin yıllık planlarında program dışında paket ünitelere ilave, yeni üniteler eklememektedirler. İlave olarak sadece alüminyum folyo çalışması yapılmaktadır.

Çevre şartlarını dikkate alarak programdaki uygulayabileceği paket üniteleri seçmekte ve gerektiğinde, bu paket üniteleri çevre şartlarına göre şekillendirmektedirler.

İş Eğitimi derslerinde en çok uygulanan paket üniteler: İş ve Teknik Eğitiminde; ağaç işleri, kağıt ve mukavva işleri, şekillendirme ve inşa, teknik resim ve metal işleridir. Ev Ekonomisinde; çiçek yapımı, kumaş boyama, cam boyama, nakış, örgü ve makramedir. Tarımda; sebzeçilik, süs bitkileri ve tavukçuluktur. Ticarete ise; muhasebe, pazarlama, iş yönetimi, bankacılık, sigortacılık ve kooperatifçiliktir.

Yıl sonunda bazı okullarda bir yıl boyunca İş Eğitimi derslerinde yapılan faaliyetleri göstermek amacıyla İş Eğitimi sergisi düzenlenmektedir. Bu sergiler öğretmen, öğrenci veli ve idarenin ilgisini çekmekte ve derslere olan bakışlarını olumlu yönde etkilemektedir. Ancak sergilerin zengin görünmesi isteği ekonomikliği ve yaratıcılığı ikinci plana bırakmakta ve rekabete dönüşme eğilimini ortaya çıkarmaktadır.

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Sonuçlar

Bu araştırma İlköğretim Okulu İş Eğitimi dersinin etkililiğine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Bunun için araştırma yöntem ve tekniklerinde literatür taraması yapılarak konu ile ilgili eserler incelenmiş, uygulamaya yönelik olan araştırma boyutunda ise anket ve görüşme tekniğine başvurulmuştur. Elde edilen veriler yüzdelik karşılaştırması yapılarak tablo halinde gösterilmiştir. Uygulanan anket verileri ışığında elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

Yapılan araştırma ile görülmüştür ki okullardaki mevcut uygulamalarda İş Eğitimi dersi amaçlarına, hedeflenen düzeyde ulaşmamaktadır. Öğretmenlerin 7' si (%11) İş Eğitimi programında yer alan amaçları gerçekleştirilebilir bulmamakta, 39' u (%63) kısmen, 12' si (%19) oldukça, 4' ü (%7) tamamıyla gerçekleştirilebilir bulmaktadır (Bkz. Tablo 4.6.). Bu durum amaçlar belirlenirken gerçekçi olunmadığını göstermektedir.

İş Eğitimi derslerine branş öğretmeni olmayanlar da girmektedir. 41 öğretmen (%64) branş öğretmenidir, 23 öğretmen (36) ise branş öğretmeni değildir (Bkz. Tablo 4.2.). Bu

durum verimliliği olumsuz yönde etkilemektedir. İlköğretim okullarımızda İş Eğitimi branş öğretmeni açığı devam etmektedir.

Her okulda İş Eğitimi derslerinin tamamı(İş ve Teknik, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret) okutulmamaktadır. Öğretmenlerin görev yaptığı okullardan 37' sinde (%46) İş ve Teknik tercih edilmekte, sonra bunu 17 okul ile (%19) Ev Ekonomisi ve Ticaret eşit oranda takip etmekte, en az uygulanan 13 okulla (%16) Tarım dersi olmaktadır (Bkz. Tablo 4.3.).

İş Eğitimi programı yeterli bulunmamaktadır. Öğretmenlerden 16'sı (%25) İş Eğitimi dersi programını hiç yeterli bulmamakta, 26'sı (%41) kısmen yeterli bulmakta, 18'i (%28) oldukça yeterli bulmakta, 4'ü (%6) tamamıyla yeterli bulmaktadır (Bkz. Tablo 4.4).

İş Eğitimi dersi programda yer aldığı gibi uygulanmamaktadır. Öğretmenlerin İş Eğitimi dersi programda yer aldığı gibi uygulanabiliyor mu? Sorusuna hayır diyenler 20 kişi (%32), kısmen diyenler 36 kişi (%58), oldukça diyenler 4 kişi (%7), tamamıyla diyenler 2 kişidir (%3) (Bkz. Tablo 4.5.). Yeterli donanıma sahip işlik ve atölyelerin olmayışı, branş öğretmeni eksikliği, veli, idare ve öğrencilerin derse bakışları bunun en önemli nedenleri arasındadır.

İş Eğitimi programı çevre şartlarına göre değişiklik yapabilecek esnekliği sağlamaktadır. 7 öğretmen (%11) İş Eğitimi dersinde öğrenci ihtiyaçlarına göre programın uygulanmasında değişiklikler yapamadıklarını belirtmektedir. 27 öğretmen (%42) kısmen, 21 öğretmen (%33) oldukça, 9 öğretmen (%14) tamamıyla değişiklik yapabildiklerini belirtmektedir (Bkz. Tablo 4.28.).

İlköğretimin diğer dönemlerinde görülen teorik derslerin konuları ortak ünitelerin içinde tekrarlandığından öğrencileri sıkmaktadır. İş Eğitimi dersinde görülen konuların diğer derslerde görülenlerin bir tekrarı olmadığını öğretmenlerden 27'si (%43) hayır diyerek belirtmektedir. 28' i (%44) kısmen, 6' sını (%10) oldukça, 2' si (%3) tamamıyla bir tekrar niteliğinde olduğunu söylemektedir (Bkz. Tablo 4.30.).

Okul ortamında uygulanma fırsatı mümkün olmayan ünitelere yer verilmektedir. (Kaynak yapımı gibi) Öğretmenlerden 10' u (%16) İş Eğitiminde yer alan konuları öğrenci seviyesine hiç uygun bulmamaktadır. 22 öğretmen (%34) kısmen uygun bulmakta, 28 öğretmen (%44) oldukça uygun bulmakta, 4 öğretmen ise (%6) tamamıyla uygun bulmaktadırlar (Bkz. Tablo 4.13.).

Yeterli sayıda ve gerekli donanıma sahip atölye ve işliklerin olmadığı gözlenmektedir. Öğretmenlerden işliğı olanların sayısı 42 (%34), işliğı olmayanların sayısı 22'dir (%66) (Bkz. Tablo 4.9.). Pratik amaçları olan ve daha çok uygulamaya yönelik olan bu ders için atölyeler birinci dereceden önem arz etmektedir.

İş Eğitimi öğretmenleri arasında tecrübe ve bilgi aktarımı, dersi verimli duruma getirebilmek için hangi çevre imkanlarının kullanılabileceğı konularında fikir alışverişı için zümre faaliyetleri yeterince yapılmamaktadır.

İş Eğitimi dersi öğretmenleri hazır proje setlerinin kullanımını onaylamamaktadırlar. Öğretmenlerin 48' i (%39) kitaplardan, 14' ü (%11) ders notlarından, 30' u (%24) hazır proje setlerinden, 32' si (%26) artık malzemelerden yararlandıklarını belirtmektedirler (Bkz. Tablo 4.22.).

İş Eğitimi ile ilgili uygulamaya yönelik yardımcı kitap yeterince bulunmamaktadır. Öğretmenlerden İş Eğitimi ile ilgili uygulamaya yönelik yardımcı ders kitaplarının olmadığını söyleyen 29 kişi (%45), kısmen varolduğunu söyleyen 26 kişidir (%41). 9 kişi (%14) oldukça varolduğunu söylemiştir. Tamamıyla varolduğunu söyleyen bulunmamaktadır (%0) (Bkz. Tablo 4.25.). Uygulamaya yönelik yardımcı ders kitaplarının olmayışı ve ders kitaplarında da yeterince örnek olmadığı için hazır proje setlerine başvurmak zorunda kalmaktadırlar.

İş Eğitimi derslerinin amacı önem ve işlevi öğrenci velileri ve okul idarelerince tam olarak kavranmadığından bu dersler ikinci planda kalmakta sınırlılık ve problem yaşanmakta, veliler sorumluluk almamaktadır. Öğretmenlerden 10' u (%16) veli ve

idarenin bu derslere bakış açılarının dersin uygulanabilirliğini etkilemediğini söylemektedir. Öğretmenlerden 10' u (%16) kısmen, 30' u (%46) oldukça, 14' ü (%22) tamamiyle etkilediğini belirtmektedirler (Bkz. Tablo 4.34.).

Derslerin uygulama şekilleri okullarda, İş Eğitimi öğretmeni sayısı, işlik ve atölyelerin sayısı ve donanımı, idarenin kişisel tasarrufları gibi nedenlerden dolayı farklılık gösterebilmektedir.

İş Eğitimi öğrencilere meslekleri tanıtmaya ve yönlendirmede çok etkili olabilecek bir yapıya sahip olmasına rağmen bu işlevini yerine getirememektedir. Şu anda uygulanan İş Eğitimi derslerinin öğrencileri mesleğe yönlendirmedeki etkisine 20 öğretmen (%32) hayır diyerek, 27 öğretmen (%42) kısmen diyerek etkili olmadığını göstermektedirler. Oldukça etkili olduğunu söyleyen 13 öğretmen (%20), tamamiyle etkili olduğunu söyleyen 4 öğretmendir (%6) (Bkz. Tablo 4.17.).

Öğrencilerin mesleğe yönlendirilmesinde öğretmene bir yetki ve görev verilmemektedir. Öğrencileri mesleklere yönlendirmede 48 öğretmen (%76) İş Eğitimi öğretmenlerinin görüşlerine hiç başvurulmadığını, 14 öğretmen (%22) kısmen başvurulduğunu söylemektedir. Oldukça başvuruluyor diyen 1 kişi (%2) iken tamamiyle başvuruluyor diyen bulunmamaktadır (%0) (Bkz. Tablo 4.19.).

İş Eğitimi ve Resim İş sergileri okulların en güzel sosyal faaliyetleri arasında yer almaktadır. Yıl sonu sergileri; veli, öğrenci ve idareci nazarında dersin önem ve etkililiğini arttırıcı en önemli faaliyetleri arasında görülmektedir.

Öneriler

İş Eğitimi amaçları, Milli Eğitimin genel ve özel amaçları, temel ilkeleri göz önünde bulundurularak, değişen ve gelişen dünya şartlarına uygun, çağdaş ve modern eğitimin gereklerine göre yeniden gözden geçirilmelidir.

İş Eğitimi programındaki, İş ve Teknik, Ev Ekonomisi, Tarım ve Ticaret derslerinin her birine branş öğretmenleri girmelidir.

Öğretmen ihtiyacı karşılanıp, işlikler oluşturularak bu dört dersin dönüşümlü olarak uygulanması sağlanmalıdır.

Branş öğretmeni bulunmadığı durumlarda Resim-İş öğretmenlerinin veya bu branşa en yakın olan öğretmenlerin derslere girmesi sağlanmalıdır. Uzun yıllar İş Eğitimi derslerine girmiş branş dışı öğretmenler hizmet içi kurslarından veya İş Eğitimi ile ilgili düzenlenecek bir programdan geçtikten sonra kendilerine İş Eğitimi Öğretmenliği Sertifikası verilmelidir.

Okullarda dersin önem etkiliğini arttıracak düzenlemelere gidilmeli, veli ve idarecilere yönelik tanıtım ve bilgilendirme seminerleri yapılmalıdır. Öğrenci velilerine her yıl belirli aralıklarla dersin önemi hakkında bilgi verilmeli, çocuğun gelişimi üzerindeki etkileri anlatılmalıdır. Okul idareleri ve öğrenci velileri İş Eğitimi dersinin gerekliliği konusunda bilinçlendirilmelidir.

Diğer derslerin tekrarı niteliği taşıyan, öğrenci seviyesine uygun olmayan ve uygulanamayan üniteler çıkarılarak programda sadeleştirmeye gidilmelidir.

İş Eğitimi ders kitaplarında hazır proje setlerine ihtiyaç duymayacak şekilde, öğretmen ve öğrencilerin kolaylıkla uygulayabilecekleri bol örnekli, uygulamalı ünitelere yer verilmelidir.

Okullarda İş Eğitimi derslerinin rahatça uygulanabileceği yeterli sayıda işlik (atölye) olmalı, işlikler ilgili resmi kurumlarca desteklenerek gerekli araç-gereç ve malzeme ile donatılmalıdır. İsteğe bağlı olarak, velilerin ve özel kurum veya kişilerin desteklemeleri sağlanmalıdır.

Yeterli branş öğretmeni olmadığı durumlarda bu derslere giren branş dışı öğretmenlere tecrübeli öğretmenler rehberliğinde bölgesel zümre çalışması yapmaları sağlanmalı, il, ilçe, kasaba bazında da kendi içlerinde İş Eğitimi dersine giren öğretmenler zümre toplantısı yapmalı, il bazında hizmet içi eğitim kursu verilmelidir.

Öğretmen ve öğrencilerin kolaylıkla yararlanabileceği uygulamaya yönelik, bol örnekli yardımcı ders kitapları ve aylık ünite dergileri yayınlanmalıdır. Öğrenciler, yapıcı ve yaratıcı özelliklerinin geliştirilmesini olumsuz yönde etkilediği için hazır proje setlerine yönlendirilmemelidir.

Derslerin üç saat blok olarak işlenmesi sağlanmalıdır. Blok işlenmeyen derslerde verimin düştüğü, dersin amacına ulaşamadığı bilinmektedir. Okul idaresinin bu konuda İş Eğitimi öğretmenlerine yardımcı olması gerekmektedir.

İş Eğitimi programında mesleklerin tanıtımına daha fazla yer verilmeli, meslek seçimi ve yönlendirmede öğretmene sorumluluk verilerek dersin etkililiği artırılmalıdır.

Yıl içerisinde konular işlenirken meslek tanıtımı okul ve çevre gezileriyle desteklenmeli, öğrencilere meslekleri tanıtıcı seminerler verilmeli, rehberlik servisiyle işbirliği yapılarak İş Eğitiminin bu konudaki amacına ulaşması sağlanmalıdır.

Öğrencilerin davranışlarında değişme ve gelişmenin, ilgi, yetenek ve becerilerinin kaydedilebileceği bir bilgi takip formu veya yetenek testleri ile öğrencilerin hangi alanlarda başarılı olduğu izlenerek yönlendirmenin İş Eğitimi içinde dağılımı yapılmalıdır.

Yıl sonunda her okulda öğretmen, öğrenci, veli ve idarenin ilgisini artıracak İş Eğitimi sergileri düzenlenmelidir. Bu sergilerde çevre şartları, ekonomiklik ve yaratıcılık esas alınmalıdır. Okullar arasında bir rekabete dönüştürülmemelidir.

İş Eğitiminin etkililiğini artırmak amacıyla İş Eğitimi öğretmenleri arasında koordinasyon sağlayacak, gerekli bölgesel zümre faaliyetlerini organize edecek, okulların ihtiyaç duyduğu işlik ve atölye için araç gereç temini ve dağılımını yapacak, veli ve okul idarelerini bilgilendirecek seminer ve toplantılar düzenleyecek, İl Milli Eğitim Müdürlüğüne belirlenecek öğretmenlerden 'İş Eğitimi Verimlilik Komisyonu' oluşturulmalıdır.

İş Eğitimi öğretmeni ihtiyacını karşılamak için bakanlıkça belirlenecek üniversitelerde İş Eğitimi Öğretmenliği Sertifika Programı açılmalıdır.

İlköğretim Okullarındaki İş Eğitimi programı, etkin bir şekilde uygulanamadığından yeni bir program modeli geliştirilmelidir.

Gelecekte Yapılacak Araştırmalar İçin Öneriler

Bu araştırma tarama modelinde anket tekniği kullanılarak yapılmış, ayrıca anket uygulaması sırasında öğretmenlerin görüşleri de alınmıştır. Elde edilen sonuçlar İş Eğitimi programı doğrultusunda değerlendirilmiştir.

İş Eğitimi programının etkililiğine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesinde dersin uygulayıcısı olan İş Eğitimi dersine giren öğretmenlerin görüşlerinin alınması şüphesiz çok önemlidir. Bunun yanında öğrenci, veli ve idarenin görüşleri de alınarak araştırma genişletilebilir. Araştırmacı belirli bir süre İş Eğitimi derslerine girerek katılımlı gözlem tekniğini uygulayabilir.

İş Eğitimi'nin etkililiği; program geliştirme, program değerlendirme, ölçme ve değerlendirme, atölyelerin düzenlenmesi, mesleğe yönlendirme gibi boyutlarda ele alınabilir.

Daha kapsamlı bir doktora tezi olarak İş Eğitimi programının etkililiğine ilişkin program değerlendirme çalışması yapılabilir ve yeni bir İş Eğitimi program modeli geliştirilebilir.

KAYNAKLAR

BENUĞUR, Melahat, ATEŞOK, Nurcan, CESUR, Türkan, “İlköğretim Okulları İş Eğitimi (Ev Ekonomisi) 6. 7. 8.”, Gün-Doğu Yayınları, Eskişehir, 1994.

DOĞAN, Hıfzı, ALKAN, Cevat, SEZGİN, İlhan, “Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri”, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:90, Ankara, 1980.

ELGİN, Erdem, GÜLMEZ, T. Sami, EROL, Ferhat, KAYA, Aydın, KUŞAKÇI, Ramazan, “İlköğretim Okulları 6-7-8. Sınıf İş Eğitimi (Ticaret) 2 Paket Üniteler Ders Kitabı”, Fırat Yay., Ankara, 1995.

ERTÜRK, İbrahim, ERGELEN, Cavit, ZEYREK, Şinasi, TAŞ, Nihat, “İlköğretim Okulları 6-7-8. Sınıf İş ve Teknik Ders Kitabı (Paket Üniteler)”, Fırat Yay., Ankara, 1997.

HESAPÇIOĞLU, Muhsin, “Öğretim İlke ve Yöntemleri”, Beta Basım, İstanbul, 1992.

İŞMAN, Aytekin, “Türk Eğitim Sisteminde Ölçme ve Değerlendirme”, Değişim Yayınları, Adapazarı, 1998.

İŞMAN, Aytekin, ESKİCUMALI, Ahmet, “Eğitimde Planlama ve Değerlendirme”, Değişim Yayınları, Adapazarı, 1999.

KARASAR, Niyazi, “Bilimsel Araştırma Yöntemi”, Nobel Yayınları, 8. Basım, Ankara, 1998.

KODAMAN, Bayram, “Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi”, İstanbul, 1980.

KÖSEOĞLU, İsrail, “İlköğretim 6-7-8. Sınıflar İş Eğitimi Ticaret 1(Paket Üniteler) Ders Kitabı”, Üner Yay., Ankara, 1996 a.

KÖSEOĞLU, İsrail, “İlköğretim 6-7-8. Sınıflar İş Eğitimi Ticaret 3 (Paket Üniteler) Ders Kitabı”, Üner Yay., Ankara, 1996 b.

KUZGUN, Yıldız, “Rehberlik ve Psikolojik Danışma”, ÖSYM Eğitim Yayınları: 9, Ankara, 1988.

MEB İlköğretim Genel Müd., “İlköğretim Okulu İş Eğitimi (İş ve Teknik, Ev Ekonomisi, Tarım, Ticaret) Programı”, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1991.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Bşk., “Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumları ve Meslekler Rehberi”, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1998.

ÖZÇELİK, Dursun Ali, “Eğitim Programları ve Öğretim”, ÖSYM Yayınları, Ankara, 1992-3.

SUPER, D.E. and Crites, O., “Appraising Vocational Fitness”, Harper and Row Co., New York, 1962.

SUPER, D., STARİSHEVSKY, R., MATLİN, N., JORDAAN, P., “Career Development: Self-Concept Theory”, Collage Entrance Examination Board, New York, 1963.

ŞENEL, Ahmet, ERDEN, Orhan, “Endüstriyel Sanatlar ve Teknoloji Eğitimi”, Ankara, 1996.

TAŞMAN, Kazım, TAŞMAN, Neyran, “İlköğretim 6.,7.,8. sınıflar İş Eğitimi Ev Ekonomisi-2 (Paket Üniteler) Ders Kitabı”, Fırat Yay., Ankara, 1995.

TEKİN, Halil, “Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme”, Yargı Yay., Ankara, 1996.

TEZCAN, Mahmut, “Eğitim Sosyolojisi”, Zirve Ofset, Ankara, 1994.

USLUER, Erdal, “Grup Rehberliği Programı Meslek İnceleme Kılavuzu”, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1998.

YAVUZER, Haluk, “Çocuk Psikolojisi”, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1997.

EK-1

ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİNİ OLUŞTURAN OKULLAR VE ANKET UYGULANAN ÖĞRETMEN SAYILARI

Sakarya

Sakarya Sabiha Hanım İlköğretim Okulu'ndan dört,
Sakarya Merkez Atatürk İlköğretim Okulu'ndan üç,
Sakarya 21 Haziran İlköğretim Okulu'ndan üç,
Sakarya Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu'ndan üç,
Sakarya A. Akkoç İlköğretim Okulu'ndan iki,
Sakarya Atatürk İlköğretim Okulu'ndan iki,
Sakarya Erenler 50. Yıl İlköğretim Okulu'ndan iki,
Sakarya Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan iki,
Sakarya M. Akif İlköğretim Okulu'ndan iki,
Sakarya Karaosman İlköğretim Okulu'ndan iki,
Sakarya Yavuz Selim İlköğretim Okulu'ndan iki,
Sakarya Mithatpaşa İlköğretim Okulu'ndan iki,
Sakarya Ozanlar İlköğretim Okulu'ndan iki,
Sakarya Büyük Gazi İlköğretim Okulu'ndan iki,
Sakarya Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu'ndan bir,
Sakarya Hakkı Demir İlköğretim Okulu'ndan bir,
Sakarya Cengiz Topel İlköğretim Okulu'ndan bir,
Sakarya Ali Dilmen İlköğretim Okulu'ndan bir,
Sakarya M. Kemal Paşa İlköğretim Okulu'ndan bir,
Sakarya Özel Ufuk İlköğretim Okulu'ndan bir,
Sakarya Namık Kemal İlköğretim Okulu'ndan bir,

Sakarya Necdet İslar İlköğretim Okulu'ndan bir,
Sakarya İsmet İnönü İlköğretim Okulu'ndan bir,
Sakarya Dernek Kırır İlköğretim Okulu'ndan bir,
Sakarya Şehit Ali Borinli İlköğretim Okulu'ndan bir,
Sakarya Sakarya İlköğretim Okulu'ndan bir,
Sakarya Kazımpaşa İlköğretim Okulu'ndan bir,
Sakarya Budaklar Köyü İlköğretim Okulu'ndan bir,
Sakarya Çatalköprü Köyü İlköğretim Okulu'ndan bir,

Akyazı

Akyazı Madenoğlu İlköğretim Okulu'ndan üç,
Akyazı Konuralp İlköğretim Okulu'ndan iki,
Akyazı Atatürk İlköğretim Okulu'ndan bir,

Hendek

Hendek Ziya Gökalp İlköğretim Okulu'ndan bir,
Hendek Yeni Mahalle İlköğretim Okulu'ndan bir,
Hendek Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan bir,
Hendek Atike Hanım İlköğretim Okulu'ndan bir,

Karasu

Karasu İsmet İnönü İlköğretim Okulu'ndan iki,
Karasu Namık Kemal İlköğretim Okulu'ndan bir,
Karasu Limandere İlköğretim Okulu'ndan bir,
Karasu Sinanoğlu 100. Yıl İlköğretim Okulu'ndan bir,
Karasu Küçük Söğütlü İlköğretim Okulu'ndan bir.

EK-2

ANKET SORULARI

Değerli öğretmen arkadaşlarım:

Bu anket, “İlköğretim İş Eğitimi Programının Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” amacıyla; İş Eğitimi dersinin program boyutu, uygulanmasında ortaya çıkan problemler ve mesleğe yönlendirmedeki etkisi vb. hakkında, sizlerin görüş ve düşüncelerinizi belirlemeye yöneliktir.

Araştırmadan sağlıklı sonuçlar alınabilmesi için lütfen soruları ciddiyle cevaplandırınız. Kendinize uygun gelen seçeneği veya seçenekleri işaretleyiniz. Teşekkür ederiz.

ANKET SORULARI:

1. Okulunuzun bulunduğu merkez:

- a) İl b) İlçe c) Kasaba d) Köy

2. İş Eğitimi dersi branş öğretmeni misiniz?

- a) Hayır b) Evet

3. Cevabınız hayır ise esas branşınızı yazınız.

.....

4. İş Eğitimi derslerinden hangisine giriyorsunuz?

a) İş ve Teknik b) Ev Ekonomisi c) Tarım d) Ticaret

5. Okulunuzda İş Eğitimi derslerinden hangileri okutuluyor?

a) İş ve Teknik b) Ev Ekonomisi c) Tarım d) Ticaret

6. İş Eğitimi dersi programını (müfredat) yeterli buluyor musunuz?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

7. İş Eğitimi dersi programda yer aldığı gibi uygulanabiliyor mu?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

8. İş Eğitimi dersi programındaki amaçları ne ölçüde gerçekleştirilebilir buluyorsunuz?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

9. Dönerli (dönüşümlü) programdan memnun musunuz?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

10. İş Eğitimi dersi için ayrılan ders saatleri yeterli mi?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

11. Okulunuzda İş Eğitimi uygulama dersliği (atölye-işlik) var mı?

a) Hayır b) Evet

12. Okulunuzda İş Eğitimi derslerinden hangilerinin uygulama dersliği (atölye-işlik) var? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

a) İş ve Teknik b) Ev Ekonomisi c) Tarım d) Ticaret

13. İş Eğitimi dersini nerede uyguluyorsunuz?

a) Sınıf b) İşlik (Atölye)

14. İş Eğitimi uygulama dersliğini (Atölye) malzeme açısından yeterli zenginlikte buluyor musunuz? (Sadece atölyesi olan öğretmenler cevaplandırarak.)

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

15. İş Eğitimi dersi konularını öğrenci seviyesine uygun buluyor musunuz?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

16. İş Eğitimi dersinde öngörülen davranışlar yeterince kazandırılabilir mi?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

17. İş Eğitimi programını çevre şartlarına göre şekillendirebiliyor musunuz?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

18. İş Eğitimi programının içeriği öğrenci ihtiyaçlarını karşılamada yeterli mi?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

19. Şu anda uygulanan İş Eğitimi dersinin öğrenciyi mesleğe yönlendirmede etkili olduğuna inanıyor musunuz?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

20. İş Eğitimi dersinin mesleğe yönlendirmedeki etkisini artırmak amacıyla öğrencilerin çeşitli alanlardaki yeteneklerinin kaydedileceği bilgi takip formunu (4-8. Sınıf arası) gerekli görüyor musunuz?

- a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

21. Öğrencileri çeşitli mesleklere yönlendirmede İş Eğitimi öğretmenlerinin görüşlerine başvuruluyor mu?

- a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

22. İş Eğitimi ders konuları işlenirken ilgili mesleklerin tanıtımına da yer veriyor musunuz?

- a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

23. Meslekleri tanıtmak amacıyla okul ve çevre gezileri düzenliyor musunuz?

- a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

24. İş Eğitimi dersini işlerken hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- a) Kitap b) Ders notu c) Hazır proje seti d) Artık malzemeler

25. İş Eğitimi ile ilgili yeterli kaynak kitap var mı?

- a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

26. Hangi kitabı okutacağınız konusunda problem yaşıyor musunuz?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla
27. İş Eğitimi ile ilgili uygulamaya yönelik yardımcı ders kitapları var mı?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

28. İş Eğitimi ders kitaplarından çıkarılması gereken konular var mı?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

29. Konuların sadeleştirilip bir kitap altında birleştirilmesini ister misiniz?

a) Hayır b) Evet

30. İş Eğitimi dersinde öğrenci ihtiyaçlarına göre programın uygulanmasında değişiklikler yapabiliyor musunuz?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

31. Öğrenci ihtiyaçlarına göre yeni konulara yer verebiliyor musunuz?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

32. İş Eğitimi derslerindeki konular diğer derslerde görülen konuların bir tekrarı niteliğinde midir?

a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

33. Sekizinci sınıf ikinci dönemde öğrenciler en çok hangi dersle ilgili proje çalışması yapmak istiyor?

a) İş ve Teknik b) Ev Ekonomisi c) Tarım d) Ticaret

34. İş Eğitimi araç-gereçleri, öğrencinin aile bütçesine uygun mudur?

- a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

35. Öğrencilerin İş Eğitimi derslerine bakışı dersin verimini etkiliyor mu?

- a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

36. Veli ve idarenin bu derslere bakış açıları dersin uygulanabilirliğini etkiliyor mu?

- a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

37. M.E.B İş Eğitimi derslerine giren öğretmenlere yönelik yeterli sayıda hizmet içi eğitim programı düzenliyor mu?

- a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

38. Hizmet içi eğitim programlarına katılıyor musunuz?

- a) Hayır b) Kısmen c) Oldukça d) Tamamıyla

39. Yıllık planlarınızda, program dışında ilave ettiğiniz paket üniteler varsa, neler olduğunu yazınız?

.....

40. İş Eğitimi dersinde paket ünitelerden en çok hangilerini uyguluyorsunuz?

.....

41. İş Eğitimi dersinin daha verimli hale getirilmesi için önerileriniz nelerdir?

1.

.....

2.

.....